

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR • KVINNAN • OCH • HEMMET •

N:r 4 (735).

LÖRDAGEN DEN 26 JANUARI 1901.

14:DE ÅRG.

PRENUMERATIONSPRIS PR ÅR: IDUN ..... KR. 6:— IDUNS PRAKTUPPLAGA ..... > 8:— IDUNS MODETIDN. MED PL. > 5:— IDUNS MODETIDN. UTAN PL. > 3:—	UTGIFNINGSTID: HVARJE LÖRDAG. LÖSNUMMERPRIS: 10 ÖRE.	REDAKTÖR OCH UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG TRÄFFAS SÄKRAST KL. 2—3. REDAKTIONSSEKR.: JOHAN NORDLING.	BYRÅ OCH EXPEDITION: KLARA S. KYRKO GATA 16, 1 TR. ÖPPEN KL. 10—5. ALLM. TEL. 61 47. RIKS 16 46	KOMMISSIONÄRER ANTAGAS ÖFVER HELA LANDET PÅ ALL- DELES SÄRSKILDT FÖRMÅNL. VILLKOR. STOCKHOLM IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI.

PÅ CARL FREDRIK LUNDQVISTS SEXTIOÅRS DAG.

»Du tronar på minnen från fornstora dar,
då äradt ditt namn flög öfver jorden».

KÄRA LUNKAN!

Är du verkligen sextio år? Det är ju gränslöst, hvad åren fly och tiden kilar undan! Ja, det kan inte hjälpas. Nog märks det litet på ditt yttre, ty åren ha strött silfver i dina lockar och ditt skägg, men den, som i somras stod i Upsalasångarnes led och hörde dig med silfverklingande fullödig stämma tolka Kjerulfs smäktande, utsägligt hänförande: »Kan det tröste», då du lade tusen och åter tusen jublande fransmän för dina fötter, skulle ha kunnat tro, att det var en ynglings röst i sin fulla glans och ej en snart sextioårig nordisk bard, som kommit för att i världsstaden tolka ungdomens varmaste tankar och känslor. —

Jag ringde häromdagen på i Lunkans hem, en trappa upp, Styransgatan 7. En snäll jungfru öppnade dörren till matsalen, och där satt Lunkan vördig och leende med sin alltid lika barnliga blick, och vet ni, hvad han hade för sig? Jo, han — sydde! Det var en stor vacker téduk med olika schatteringar i blått, han höll på med; de knubbiga små fingrarna rörde sig med en sällsynt virtuositet, som visade, att han för länge, längesedan öfvervunnit de första stapplande stegen inom broderingskonsten, då man begagnade gredelin stramalj och korsstygn.

»Du blir väl bra förvånad, om jag, som inte är tidningsman, kommer och intervjuar dig, eller hur?» började jag, så försiktigt en man, som för första gången är ute i för honom splitter ny förrättning, kunde göra.

»Nej, nej! inte interviewa,» afbröt Lunkan, »men sätt dig ned, snälla Manasse, så skall jag, för att hjälpa dig på trafven, berätta litet om mitt förflutna lif.»

Lunkan fortsatte sitt arbete med samma säkerhet i handlaget; jag slog mig ned i en bekväm stol, tog förstulet fram papper och penna som en äkta, inlärd reporter, och så begynte Lunkan.

Carl Fredrik Lundqvists breda vagga stod i skuggan af ett stort körsbärsträd i Veinge socken i det leende södra Halland den 24 januari 1841. Hans fader var skolläraren i Alsingska skolan i socknen, organisten i Veinge kyrka, Jöns Petter Lund-

OPERASÅNGAREN C. F. LUNDQVIST.

EFTER FÖR IDUN TAGEN FOTOGRAFI AF A. BLOMBERG.

qvist, gift med en soldatdotter från Skåne, Kerstin Nyberg. Om Lunkans barndom vet man berättat, att han som en riktig bergturist (ej barytonist) klättrade i körsbärsträdet utanför faderns boställe, där han med förkärlek stal de raraste bär, att han under badning i det lilla ådraget nedanför byggnaden förvånade trakten med sin medfödda förmåga att flyta ett par tum ofvan vattenytan, och att han i hela socknen var känd som en ovanlig friskus. Vid sex års ålder trakterade han på fiol den gladaste »Hoppsarevals», som han efter flitiga studier för traktens Mozart, Finka Nett, lärt sig, och var i många år en välkommen speleman vid alla »lekstugor» i granngårdarne.

Det hände, att man en lördagsafton i flere timmar förgäfves satt par om par och väntade tåligt den glada Carl Fredrik och hans »låt». Men nej! »Then kvällen fingo the intet». Det var glanskis på landsvägen, Lunkan var inte vig nog, och ett, tu, tre ligger han raklång med fiolen i bitar under den nedre onämnbare delen af ryggen. Carl Fredriks förtviflan! Ingen dans, hvarken den aftonen eller nästa lördag, men se lördagen därnäst. Hejsan! hvad fiolen lät, gladare och lustigare än någonsin. Hvilken ton! En riktig Cremonesare! »Har Carl Fredrik fått ny fiol?» var allas undran och frågan. »Nä, da! Far ha' smetat ihop'en med limburken!» Och Carl Fredriks anlete sken af belåtenhet; och den kvällen fick han spela Hoppsarevalsen minst ett tjogtals gånger.

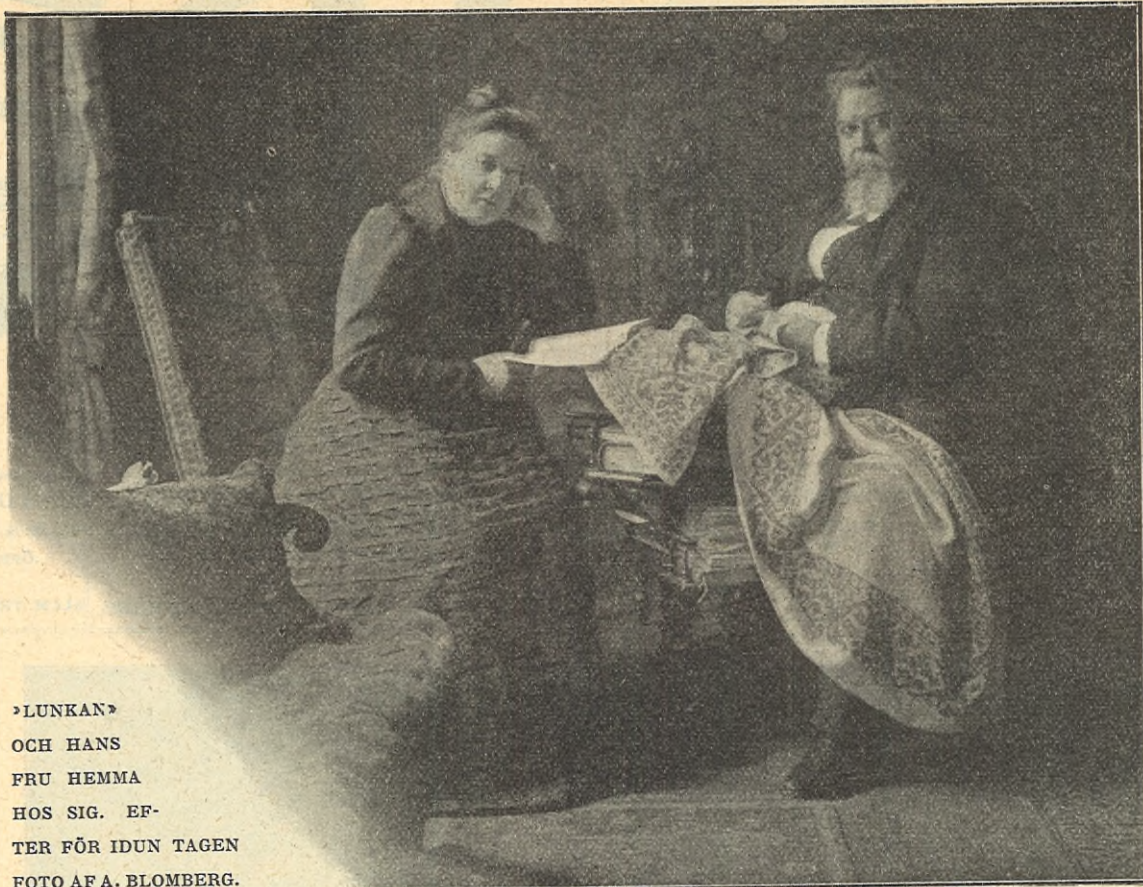
År 1852 voro barnskorna uttrampade och den gyllene tiden på landet slut. Carl Fredrik och hans vän, Svante Holmblad, numera välbeställd prost i Tvååkra, placerades i en kärra och forslades till Halmstads skola för att stoppas med lärdom och konjugera a mo, a ma vi, a ma tum, a ma re. I fyra hela år sutto de där på skolbänken, innan Lunkan vid femton års ålder sökte och fick inträde i Göteborgs gymnasium.

Redan under sin Halmstadsperiod började Carl Fredrik vid 12 års ålder själf tjäna sitt bröd. Begåfvad med en prydlig handstil, skref han på alla raststunder rent åt Kongl. Befallningshafvande i länet. Det var hufvudsakligen bysättningsmål, som föll på ynglingens lott; han hade en banko för renskrifning af hvarje dylikt mål, och då omsättningen i stadens »bysis» vid denna tid tycks hafva varit ovanligt god, blef Carl Fredriks förtjänst alls inte dålig. Mellanterminerna tillbragtes naturligtvis i hemmet i Veinge, och det lär ha varit en sann fröjd att i otan juldagsmorgonen få höra Carl Fredrik och Peter med ljudliga stämmor sjunga »Hosianna, Davids son!»

C. F. LUNDQVIST. EFTER ETT PORTRÄTT FRÅN 1862.

— Men äfven teater lekte gossarne i hågen; man travesterade en gammal omtyckt förbrytareroman, Paul Kliffow, ur hvilken de

»LUNKAN»
OCH HANS
FRU HEMMA
HOS SIG. EF-
TER FÖR IDUN TAGEN
FOTO AFA. BLOMBERG.

mest tragiska scener utfördes till outhärlig glädje för granngårdarnas befolkning, som i massa infunnit sig mot en entré af ett par skilling.

I två år slet Lunkan skor på Göteborgs gator, där han vid gymnasiet omhuldades på bästa sätt af rektor Blomstrand och lektor Ljungberg. Här bildades de oundvikliga skolkvartetterna, — i parentes sagdt ett för de späda öfvergångsrösterna kolossalt ondt, som absolut borde stäffas i våra dagar när man litet allvarigare än förr tänker på framtiden, — och i en sådan sångförening stod Lunkan som första bas, tills han en vacker dag åkte upp i första tenorstämman.

Det var också i egenskap af första tenor han 1858 gjorde sitt intåg i lärdomsstaden vid Fyris' strand, samma dag den nya poliskåren under det vildaste upptåg och kommers från studenternas sida »högtidligen» instiftades.

»Det var just inga sötebrödsdagar, jag där under fyra års studier och sjungande genomlefde,» sa' Lunkan och slutade en stund med sitt flitiga broderingsarbete. »Kroppen var stor, men tillgångarne små. Men jag bevarar från denna Upsalatid de vackraste minnen af tvänne kamrater, som rent ut sagdt räddade min själ. Det var Ernst Björck, skalden, och Pontus Wikner.»

Göteborgare till nationen, deltog L. redan första hösten klädd till Ulla Winblad — tänk er Lunkan i fruntimmerskläder! — i de Luciafirande nationernas fest, och under hela sin Upsalatid hette Carl Fredrik därför aldrig annat än rätt och slätt Ulla. — »Lunkan» är en senare förvärfvad hederstitel.

»Min röst var vid denna tid oböjlig och oskolad, jag kom aldrig in i O. D., men när Allmänna sången hade sina konserter, fick jag ofta af Oscar Arpi två fribiljetter för att af hjärtans lust »lappa i» och öfverrösta hela kören i Björneborgarnes marsch.»

Efter att i sept. 1862 ha absolverat kamalexamen, kom Lunkan till Stockholm, där han skref in sig i Kommerskollegiet,

Sjöförsvarsdepartementet och »Posten». Snart kom han äfven såsom e. o. kanslist in i riksdagens expeditionsutskott och stod såsom sekreterare i Skarpskytteföreningen i en mycket intim vänskapsförbindelse med August Blanche.

Vid denna tid hade Lundqvist äfven kommit i nära beröring med flere framstående män inom musikens värld, Ludvig Norman, August Söderman, Fritz Arlberg och Anders Willman, men det som absolut bestämde hela hans öde, var Tichatschecks gästspel i »Rienzi» på Kungl. teatern. När Lunkan sett denne eminente konstnär återgifvande af rollen, svor han sig själf en dyr ed att icke ge sig, förrän han sig själf fått spela Rienzi och således helga sitt lif åt Thalias fordrande tjänst.

I okt. 1868 debuterade han anonymt i »Wilhelm Tell» i officeren Rudolfs mindre påkostande roll, löste sedan, fortfarande onämnd å affischen, en del smärre uppgifter, och först 1869 den 8 juni var den officiella debuten såsom Josef, hvarefter engagement följde. Sin älsklingsroll i Rienzi fick han redan året därpå göra och visade snart ett af sina kraftprof på röstens ovanliga uthållighet, då han under loppet af 8 dagar sjöng Rienzi icke mindre än 5 gånger!

Lundqvist, som de första åren af sin teaterbana var förste tenor och bland

Den friskaste och angenämaste är F. Pauli's FLECTA-EAU DE COLOGNE. Stockholm 1897 erhöi F. Pauli's Electa Eau de Cologne högsta utmärkelsen och guldmedalj. Äfven prisbelönt London, Chicago, Paris m. fl.

Hårets affallande. En läkare, som sedan flere år i Stockholm behandlar speciellt hudsjukdomar, skrifer följande: »Af alla i handeln förekommande medel, afsedda för behandling af de parasitära hudsjukdomar (seborrhé, mjäll o. d.) på hvilka hårets affallande i de flesta fall beror, känner jag intet, som vid anställda prof visat sig så verksamt och i så hög grad förtjänar användas som *Azymolstimulus* — —». Vid Londonutställningen 1899 erhöi F. Pauli's *Azymolstimulus* guldmedalj såsom det bästa hårvatten.

andra roller återgifvit Masaniello i »Den stumma», öfvergick snart till barytonfacket, och det är där han skördat sina många, stora och välförtjänta lagrar, exempelvis som Telramund i Lohengrin, Valentin i Faust, Amonasro i Aida, Tell i Wilhelm Tell och Björn i Vikingarne.

Men det var icke blott på tiljan han väckte uppmärksamhet för sin sällsynt klangrika stämma. Äfven på konserttribunen gjorde han redan 1867 stor lycka i sitt återgifvande af Uriel i »Skapelsen» och två år senare stormande succès, då han under Jacob Axel Josephsons ledning biträdde vid oratoriekonserten på Carolinasalen i Upsala, då »Messias» gafs 1869 om våren.

Och äradt har ditt namn sedan flugit jorden rundt! Såsom medlem af en del studentsångarfärder har Lunkan i synnerhet vid tolkandet af Kjerulfs skära, nordiska poesi väckt kolossalt bifall. Trenne gånger har han följt Upsalastudenterna på deras färd till Paris: 1867, 1878 och 1900, och deltog dessutom i de bägge sångarfärderna 1876 till Holland, Belgien och London samt 1898, då O. D. gjorde sitt segerrika tåg till kajsarstaden vid Spree.

År 1893 förde en välbyggd, stark ångare Lunkan tvärs öfver Atlanten till världsställningen i Chicago, där han under stort jubel höll fyra konserter samt sjöng dessutom i New-York, Minneapolis, St Paul m. fl. städer, och året därpå eller hösten 1894 engagerades han af sir Charles Hallé till en del likaledes segerrika konserter i London, i Kristallpalatset, i Liverpool och i Manchester.

I en versifierad hälsning till damerna på skandinaviska klubbens fest för 1900 års Upsalakör klagar en sångare:

»ty ack, ej alla ha som Lunkan ju fått taga med sin lilla fru.»

Ja! det vet ni väl, att Lunkan är gift och varit det i sjutton år.

Ni ser dem häröfvan i hemmet, han vid arbetet, hon vid boken, och icke som sig borde med fiolen till kinden, ty Hilma Åberg — så hette fru Lundqvist som flicka — är som bekant en framstående violinist.

Ännu i början på 1880-talet kunde man få njuta af hennes toner i den ypperliga damtrio, där Hilma Lindberg, numera doktorinnan Vilhelm Svedbom, på sitt mästerliga sätt skötte flygeln, Hilma Åberg violinen och Valborg Lagervall violoncellen, och hvilkas konserter öfverallt i Sverige väckte ett sådant berättigadt uppseende.

Fru Lundqvist födelseår har jag — mirabile dictu! — glömt, men om det roar Iduns ärade läsarinna, är hon född i Norrköping och dotter till doktor Åberg därstädes.

Ja, Lunkan fyllde verkligen sextio år Erikadagen, torsdagen den 24 januari!

Det må ej anses förmätet, att Iduns läsarinna och manliga prenumeranter i hvarje vrå af gamla Sverige genom eder anspråkslöse, i dessa spalter hittills okända anmälare bringa dig, du silfverhåriga bard, ditt uppriktiga lycka till! med anledning af den betydelsefulla dagen, och ditt varmaste tack för alla njutningsrika högtidsstunder, du beredt oss med dina silfvertoner, där ädel uppfattning och äkta svenskt nordmannalyne i föredraget så enastående, så hänförande vackert parats.

KNUT MANASSE NYBLOM.

TROHET. AF LOTTEN VON KRÆMER.

MÅ TRUBADURER i riddarhof sin hyllning kärleken bringa och under blommande grenar dess lof från näktergalstungor klinga —

Jag låter mig vaggas på tonernas ström,
och hjärtat lyssnar och minnes,
vid hvarje suck, som höjes så öm,
af ljufva ekon det hinnes —

Men ack, när bortdött det sista ackord,
som svallet af domnande bölja,
slår hjärtat så tyst som vid en vård
och ville i sorgdräkt sig hölja . . .

Så har jag hemligt mången gång
ett vemod kommit att nära,
då ljud ej till kärlekens lof min sång,
men väl till trohetens ära!

*

Hur de summo i lyckodrommar, de två,
hur leende sol förgylle
hvert moln, som uppsteg på vårhimmel blå,
och luften med kvitter sig fyllde.

Likt sorglösa fåglar de byggde sitt bo
vid doft af ros och af lilja
och hviskade eder om evig tro,
om band, som ej döden kan skilja.

Men frestarn en dag in i Eden smög —
och se! deras tro var ej äkta . . .
Den bort som en sommarfjäril flög,
den bort som en vind sågs fläkta.

*

Då gaf jag akt på ett annat par,
som föga af lyckan begärde,
för hvilket dagen mest arbete var
och måttlig den vinst det beskärde.

Men löfteshelgd i blickarne låg
och trohetens stålnerf i handen,
det gjorde harmonisk allt mer deras håg
och stärkte de hjärtliga banden.

Om kärlek taltes ej många ord,
och mer blef förlåtet än klandradt,
dock sällan så lyckligt ett par på vår jord
som dessa två människor vandrat.

*

Du heliga trohet, vårt sinne gif
den bärkraft, du ensam kan skänka,
och bjud oss hellre offra vårt lif
än att vi skulle dig kränka!

Må ödet än hota med slag på slag,
må stöd efter stöd från oss vika,
hvad gör det, du heliga, blott ej din lag
i hjärta och gärning vi svika!

Din glädjes doft ej likt blomstret förgår,
och ej flyr den dröm du förklarar,
och mognad den själens frukt blott när,
hvars daning din svalka bevarar.

OCKSÅ »EN FÖRESATS».

HERR REDAKTÖR!

Tillåt en förargad familjefader att för en gångs skull få utgjuta sin vredes skålar i eder ärade tidning! Nu har min hustru sedan lång tid tillbaka för hvarje jul utbedt sig Idun såsom julklapp, och jag har uppfyllt hennes begäran, så mycket hellre som hon öfverbevisat mig om, att jag kan ha lika stort nöje af Idun som hon. Jo, jag tackar, jag! Kan det vara något nöje att gång efter annan få till lifts sådana där ettriga »Alex.»-historier (Alexandra? = mannens försvararinna! Gud bevare oss för våra vänner!) om hustryraner, som gnata för att hustrun vill ha 25 kr. till kläder åt barnen, men så omedelbart därefter gå och festa upp dubbla beloppet, under det att den stackars hustrun ligger hemma och »adderar och summerar» med de 25? Och kan det vara något nöje, att sedan på köpet mötas af sin egen hustrus hånfulla leende, som tydligt säger: »Jo, jo, håll till godo! Så'na ä' ni!»

Nej, herr redaktör, tillåt mig säga, att fruntimren också kunna ha sina — hm! — mindre angenäma sidor. Hvad säges t. ex. om följande lilla historia, som är — ja, om den inte är riktigt sann, så kunde den åtminstone vara det. Jag kunde ha valt en, som varit mycket mera elak, men jag är en from och beskedlig karl, som inte vill frampressa tårar i onödan.

»Nej, nu är det tid att gå till kontoret,» sade kassör Adolf Lind, sedan han under fem minuter suttit och krossat sönder ett tomt äggskal under väntan på kaffet (det skall »Alex.» ha för sin hopskrynkade servet, som jag förmodar också skulle vara en elakhet), »snälla Sigrid, kanske jag nu kunde få mitt kaffe!»

»Ja, strax, Adolf, det håller just på att koka. Vi hade glömt att bränna, och därför drar det om!» — — —

»Sigrid!» kom det tvekande.

»Ja» — hon såg frågande upp.

»Min gamla skolkamrat, adjunkten Holm från Gefle, är i staden. Jag skulle vilja bjuda honom hem till middag i dag.»

»Jaha» — det skulle föreställa ett vänligt samtycke, men det sista af darrade en smula, som om det satt sig på tvären i strupen.

»Du behöfver icke alls göra några anstalter. Holm är en anspråkslös och hyggelig karl, som trifs bäst, om man icke gör någon stor affär af honom.»

»Men lite mat måste vi väl ändå ha att bjuda på, så du får väl vara snäll och ge mig en tia extra att köpa för.»

»Ja, gärna det, om det är nödvändigt. Men du behöfver nu inte ordna till något kalas för hans skull. När jag var i Gefle i höstas, var jag uppe hos Holm på middag, och jag tror inte, att de hade någon annan mat, än de skulle haft, om de varit ensamma, — blott en ren duk på bordet och lite finare servis. Vi hade i alla fall mycket trefligt tillsammans.»

»Kanske jag ska' bjuda honom på sill-salat och lingon och mjölk?»

»Nej, det kan du ju spara till en annan dag. Jag tycker för öfrigt, att när du får 20 kronor i veckan till matpengar och allt, som kan fås i speceriboden, tages på räkning och betalas särskildt, så borde du till och med utan extra tillägg kunna åstadkomma något bättre.»

»Ja, det blir förstås så, att jag får stå

SOMATOSE

Erkändt bästa krafthöjning smedel.

Ökar aptiten i hög grad Erhålles på apotek.

i köket hela förmiddagen. Jenny har fått lof att gå ut ett ärende för sin räkning. Men det gör nu ingenting, det är jag så van vid.»

Nu tänkte kassören svara, att han också skulle få sitta och knoga på sitt håll hela förmiddagen, men han var en fridsam karl, som ogärna tvistade med folk, och därför svarade han endast:

»Ja, kära du, då bjuder jag honom på en enkel middag ute, så är du från allt besvär.»

Och så gick han.

När han sedan ute i staden träffade sin gamle vän, ursäktade han sig med, att »hustrun var litet klen» och jungfrun fått lof att gå bort, men han bad i stället att få bjuda honom på lite mat ute på någon restaurant, så de kunde få prata en stund om gamla minnen.

»Ja, tack,» svarade Holm, »men med villkor, att det blir enkelt, vi äta efter matsedel och extravagera inte på något sätt.»

Och det skedde så. De åto och pratade och hade en mycket angenäm stund. Efter maten drucko de lite kaffe och punsch. Strax bredvid satt ett annat sällskap, kassörens och adjunktens gemensamma bekanta. Nu drog borden tillsammans, och det vardt skämt och glam i oändlighet. Skrattet ljöd högt och bullrande, ty här behöfde man icke genera sig, och adjunkten drog till och med fram med några gamla sånger från sin ungdomstid. Rätt som man inte visste ordet af, hade ett par timmar gått, och punschflaskan på kassörens bord var tom. Då blinkade Lind lite skälmaktigt åt sin vän och sade:

»Om vi skulle ha en till, du?»

»Ja, det är jag med om, men då vill jag bjuda på den.» *

Fru Lind var en smula på misshumör, då hennes man gått, men längre fram på förmiddagen kom hennes väninna, fru Berg, upp med sin syster, som var på besök, och nu sken unga frun riktigt upp.

»Nu ska vi ha en riktigt trefflig pratstund tillsammans. Jag ringer på till fru Ström och fru Berglund och ber dem ock-

så komma hit, så ska vi ha det riktigt »kubikmuntert».

Jenny sändes ut att köpa hem en mängd godsaker, och så bjödos fruarna på kaffe och småbröd och bakelser, och fru Lind bjöd och trugade och var så angelägen, att alla skulle förse sig. Här blef det nu lika gladt som på kassörens middag, tungorna gingo som lärkvingar, och det var ganska svårt för hvarje enskild röst att göra sig hörd. De märkte icke ens, att kassören, när det led fram emot middagen, gick genom tamburen och in i sitt rum för att byta om rock.

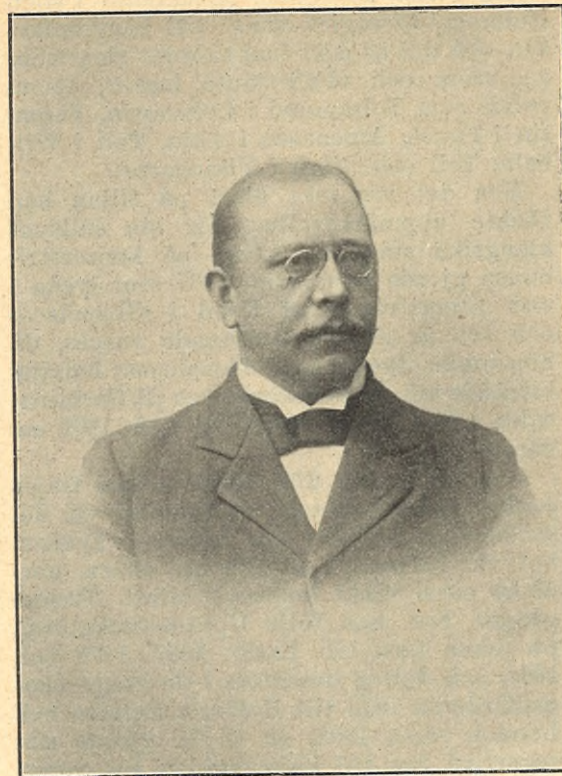
När de första förfriskningarna sjunkit ned en smula, bjöds på vindrufvor och allehanda andra goda frukter, och allt sköljdes sedan ned med ett par glas vin. Då man slutligen kom öfverens om, att man måste bryta upp, erkändes allmänt, att man haft mycket angenämt, men så hade fru Lind alltid så mycket godt att bjuda på.

*

När Lind på aftonen blef ensam och var på hemväg, började han, som en sifferkarl anstår, att kalkylera. Hade han nu, som han först tänkt, bjudit Holm hem till middag, så hade det kostat 10 kronor extra, och då hade frun hela förmiddagen fått stå i köket och vid middagen varit trött och kanske vid misshumör. Nu hade hela kalaset därute gått till något öfver 8 kr., och de hade haft det treffligare, än om de varit hemma. Frun tycktes också haft det mycket muntert, hon hade till och med kunnat ställa till ett finare kafferep med tårtor, vindrufvor och frukt och vin icke att förglömma, och allt detta utan något som helst tillägg till hushållspengarna. Slutsumman af allt detta blef den föresatsen, att han hädanefter alltid skulle bjuda sina vänner ute på restaurant, när han ansåg sig böra utöfva värdskapsplikter mot dem. — Skall han månne hålla den föresatsen? Låt oss hoppas, att han icke gör det!

EN FÖRARGAD FAMILJEFADER.

P. S. Den här kassör Lind var naturligtvis en annan än den »Alex.» skref om.

PROFESSOR SAM WIDE. L. JONN FOTO.

BREF FRÅN EN SVENSK ARKEOLOG.

STRAX FORE JUL afreste till utlandet den framstående svenske arkeologen professor Sam Wide, närmast för att som Letterstedtsk stipendiat under innevarande år i Grekland och närliggande arkipelag företaga en arkeologisk forskningsfärd. Han kommer därunder att en längre tid uppehålla sig på Kreta, denna på fornminnen så rika ö, om hvilka i senare tider så märkliga upptäckter blifvit gjorda. Till Idun har professor Wide benäget lofvat sända några resebref från de trakter, han kommer att besöka, hvaraf det första, från Rom, där professor Wide tillbringat julen, införes här nedan.

Samtidigt ha vi trott, att det skulle intressera Iduns läsekrets att erfara något närmare om professor Wides person, hvadan vi till porträttet här ofvan vidfoga några biografiska data.

Sam Wide är född uti Stora Tuna i Dalarne den 17 oktober 1861, blef 1879 student vid Upsala universitet, hvarest han 1888 promoverades till filosofie doktor och samma år kallades till docent i grekiska språket och litteraturen. Han utnämndes 1895 till e. o. professor i klassiska språk vid Lunds universitet samt erhöi 1897 samma befattning vid universitetet i Upsala. Af Svenska Akademien tilldelades Wide dess mindre pris 1889 för en »Studie öfver Euripides». Wide har i vetenskapligt syfte företagit flere utländska resor bl. a. 1893—95 till Italien, Grekland och Mindre Asien, hvarunder han en längre tid studerade vid de tyska arkeologiska instituten i Rom och Athen. Han företog ock därunder själfständiga gräfningar tillsammans med docenten L. Kjellberg på ön Kalaureia, hvarest det gamla Poseidon-templets grundmurar blottades, angränsande, af kolonnader omgifna torgplatser afröjdes samt åtskilliga fornsaker anträffades, äfvensom i Aphidna (uti norra Attika) för hvilka gräfningars resultat han redogjort i »Mittheilungen des Kaiserlichen Deutschen Archeologischen Instituts in Athen» (bd. 20, 21).

Wides tidigaste vetenskapliga författarskap var ägnadt åt den forngrekiska religionskulten, hvarom såväl hans gradualafhandling som hans 1893 utgifna större arbete »Die Lakonische Kulte» handlade, men hans senare skrifter hafva hufvudsakligen behandlat grekisk fornkunskap. Hans mest betydande arbete inom detta område är den i »Jahrbuch des Kaiserlichen Deutschen Archeologischen Instituts in Berlin» 1899—1900 intagna afhandling »Geometrische Vasen aus Griechenland», grundad på

HEILIGER HAIN. EFTER EN TAFLA AF A. BÖCKLIN.

GEFLE STADS NYA SPARBANK.

själfständiga studier och rikt illustrerad med af Wide på skilda orter tagna afbildningar.

JULEN I ROM.

Julhögtiden har, som bekant, i södern icke samma innerliga betydelse som i våra nordiska bygder och firas här icke på långt när så festligt som påsken; men den erbjuder i alla händelser vissa karaktäristiska egendomligheter, som kunna intressera en nordbo att taga reda på. Julaftonen äta åtminstone de ortodoxa familjerna fisk och annan fastemat, och det förefaller nästan, som om vårt traditionella lutfiskätande på julafton skulle leda sitt ursprung från ett dylikt gammalt fastebruk. Juldagen däremot samlas släktingar och vänner vanligen omkring en glad festmåltid. Julklappar äro icke på långt när så vanliga som i de nordiska länderna, och när de förekomma, utdelas de på trettondagens morgon, och då förnämligast till barnen. Kristusbarnets fest är ju en barnens fest både i norr och söder.

Den romerska kyrkan, som ställt frälsarens bild rätt mycket i skymundan, har dock icke vid julens högtid tagit bort Kristusbarnets bild från de små. I flere af Roms kyrkor anordnas under jultiden en »presépe» (krubba), d. v. s. en bild af krubban i Betlehem, med den heliga familjen och herdarne. Ingenstädes är emellertid denna »presépe» så praktfull, som i kyrkan Ara Coeli på Capitolium, den där kyrkan, som Selma Lagerlöf skildrat i sin bok »Antikrists mirakler». Här förvaras en gammal bild af Kristusbarnet, som är skuren i olivträ, hvilket enligt sagnen hämtats från Oljoberget. Denna bild är utstyrd med en präktig dräkt i hvitt och guld och bär på hufvudet en guldkrona, som i likhet med dräkten är öfversållad med äkta stenar. Dess vanliga namn är »Santo Bambino» (det heliga barnet), hvars utseende är bekant äfven hemma i Sverige, tack vare den afbildning, som förekommer på titelbladet i Selma Lagerlöfs nyss omnämnda bok. Santo Bambino åtnjuter ett högt anseende i Rom, framför allt för sin förmåga att bota åtskilliga sjukdomar, särskildt hos fruarna, och man har anmärkt, att han, ehuru ett barn, är Roms äldste praktiserande läkare. Vid svåra sjukdomsfall, då räddning ej mera synes möjlig annat än genom ett underverk, hämtas stundom denna Kristusbild till de sjukas läger. Santo Bambino åker då med ett par munkar i vagn genom Roms gator, och när folket får syn på den underbara bilden, blottas hufvudena och många kasta sig tillbedjande på marken.

Jag kom till Rom vid middagstiden på själfva juldagen och tog in hos gamla bekanta på Capitolium. Här rådde värmluft, grönska, solsken och värme. Mitt italienska värdfolk gaf just en glad måltid för släkt och vänner, hvarvid man satt för öppna dörrar och lät solvärmen strömma in. Jag trädde ut på balkongen och såg, huru nere i trädgården apelsinerna lyste fram mellan de gröna bladen, samt hörde från gator och gränder nedanför Capitolium säckpipans egendomliga låtar. Från Albano- och Sabiner-bergen hade landtfolket strömmat in till Rom och höll just till i trakten nedanför Capitolium. Åtskilliga bönder hade medtagit sina traditionella säckpipor och blåste på dem sina landtliga melodier. Därvid erinrade jag mig så lifligt Snoilskys ord i hans »Jultankar i Rom»:

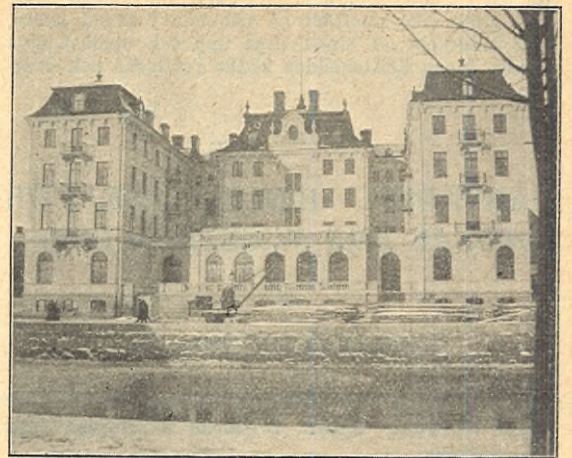
»Jag hörde pifferarons ton i gränden närmst invid, Madonnans bild i murens nisch han drog med spel förbi,
Mitt öra följde medvetslöst säckpipans melodi.»

Snart lämnade jag emellertid sällskapet för att begifva mig till kyrkan Ara Coeli, som var festligt smyckad och full med folk. Kyrkan genljöd af mässta och jublande musik, vaxljusen brunno och rökelsekaren svängdes. Ej långt från hufvudingången hade man i ett af kyrkans sidokapell inrättat en ställig »presépe». Här såg man plastiska afbildningar af Josef och Maria samt herdarne och markens djur. Vid Marias fötter låg den omtalade Kristusbilden, Ara Coelis största klenod. I höjden sväfvade Gud fader och änglarne bland väldiga skyar af papp. Det hela var rikligt upplyst och har under hela julen från morgon till kväll ständigt dragit till sig skaror af andaktsfulla åskådare, hög som låg, ung som gammal.

De kolonner, hvilka begränsa midtskeppet i Ara Coeli, äro alla hemtade från antika byggnader: några få äro af hvit marmor, de flesta af röd granit. Tätt invid en af dessa kolonner, midt emot det sidokor, som inrättats till »presépe», står en tribun af trä, och på denna uppföres ett skådespel, som är så karaktäristiskt för julen i Rom. Här uppträda under jultiden 4—10 år gamla barn, mest flickor, men äfven gossar, och deklamera till Bambinos ära verser, som de lärt sig utantill. Med hjälp af anhöriga samt af andra småttingar krafla de sig upp på tribunen, en och en i sender, och när de kommit dit upp, buga de sig för den kringstående åhörarskaran, vända sedan blickarna mot Kristusbilden i krubban och begynna så att läsa upp sina verser.

Det gör i sanning ett egendomligt intryck att se och höra dessa småttingar uppträda med en rätt stor tvärsäkerhet inför en talrik åhörarskara. Hvad som dock ännu mera frapperar en nordbo, är den gestikulation och det minspel, jag ville nästan säga den dramatiska aktion, som dessa småttingar ha tillägnat sig. Visserligen ha de ju inöfvat gesterna i hemmet, likasom läxan, men i alla fall är det en icke ringa konst att tillägna sig detta med en sådan känsla, som de flesta af barnen lade i dagen. Det måste vara i södern, i minspelets och fingerspråkets hem, där sådant kan gå för sig. På samma gång måste erkännas, att de flesta af småbarnen uppträda riktigt naivt, så att deras offentliga uppträdande icke verkar obehagligt. Dock kan det hända, att en till åren kommen gosse eller flicka uppträder mera själfmedvetet och affekteradt — och då gör det hela ett vidrigt intryck. En och annan gång såg man en liten pys eller förs, som »kom af sig vid ingången» och sökte att i största hast komma ned från tribunen. Men när de små ha lyckats bra, då lyser glädjen i föräldrarnes ögon. Jag minns en liten gosse på 5 år, som efter väl förrättad värf kom ner till sin moder, och jag tycker mig ännu se, huru modern omfamnade honom och genast förde honom till nästa kapell, där hon föll på knä och bad en brinnande bön för sin gosses väl.

Därutaför på den väldiga trappan, som med 124 steg leder ner från Ara Coeli rådde ett bullersamt marknadslif. Från ofvan till nedan utbjödos på denna trappa helgonbilder, leksaker och diverse annat kram. Säljarne sökte öfverrösta hvarandra med det för söderns marknadslif så egendomliga skriket, barnen blåste på trumpeter, lergökar och andra örats tortyrinstrument. Det var ett stöj och ett buller, som stundom hördes in i själfva kyrkan, och öfverallt för-

GRAND HOTELL I GEFLE.

nams det gälla ropet från dem, som sålde afbildningar af Kristusbarnet i Ara Coeli: »Il santo bambino per un soldo.»

Trettondagen är i Rom en större festdag än både juldagen och nyårsdagen. Då utdelas julgäfvor åt barnen, och på trettondagsaftonen råder i Rom samma brådska på gatorna och samma trafik i bodarne, som på julafton hemma i Sverige. På Piazza Navona, ett torg, som nyligen fått sin nuvarande grundplan bestämd genom ett äldre stadium (kapplöpningsbana) på samma plats, hålles hela natten till trettondagen marknad. Man får här köpa alla möjliga leksaker och andra marknadsvaror, hvilka enligt romersk sed på trettondagens morgon skola öfverlämnas till barnen. Hela natten råder här ett brokigt folklif med en larmande uppsluppenhet. Stora skaror af romerska ynglingar och män draga fram öfver piazzan, drifvande allehanda gyckel och blåsande på skrällande blecktrumpeter. Man lägger särskildt an på att tuta rätt i öronen på de förbigående, så att örhinnorna den natten sättas på hårda prof. En nordbo har kanske icke alltid så lätt att finna sig i detta larm och oväsen; men det må medges, att dessa romerska saturnalier sällan urarta till råhet.

Trettondagen, som här kallas Epifania eller ännu oftare Pefana, utgör julens afslutning. I Ara Coelis krubba är situationen nu något förändrad: de tre konungarna ha trädt i stället för herdarne, och i bakgrunden glänser österlandets stjärna. På eftermiddagen, när det börjar skymma, tågar en högtidlig procession genom kyrkan, fram till krubban och hämtar Bambinos bild. Processionen tågar vidare ut på den nyss omtalade höga trappan, där Bambino lyftes i höjden, liksom för att välsigna Capitolium och staden, hvarvid folket knäfaller med blottade hufvuden. Därefter skrider tåget in i kyrkan och Kristusbilden föres tillbaka till sitt egentliga kapell. Nu är det slut med barnpredikningarne i Ara Coeli för den-

UNIVERSELLA BROTTERSKAPETS BARNFEST. A. BLOMBERG FOTO.

na jul. Under trettondagens lopp ha många små, som ännu icke uppträdt på tribunen i denna kyrka, haft brådt om att hinna stiga upp och uppläsa sina verser, innan Kristusbilden skulle borttagas och krubban stängas.

SAM WIDE.

VÄRVDÄDER. BERÄTTELSE FÖR IDUN AF EVA WIGSTRÖM (AVE).

II.

SKIFTANDE VINDAR.

EFTER fjorton dagars förlopp erhöi doktorinnan Malm följande skrifvelse från sin dotter:

»Käraste mamma!

Du har själf mer än en gång sagt, att en stor smärta bäst helas genom att hängifva sig åt någon ädel verksamhet. I mina två föregående bref har jag för dig sökt skildra Astrids varma hängifvenhet för den bana, hon valt, och hur ifrigt hon bereder sig för densamma. Döm då om hennes stora sorg, när hennes far, som i dag hemkommit från ett längre vistande i Kristiania, uttalade sitt absoluta veto mot Astrids afresa denna höst!

Åsum är en stor despot och gifver ej annat skäl, än att dottern är för ung. Hon är dock nära två år äldre än jag och så andligt utvecklade.

Kära mamma, det där, som du sagt om den stora smärtan och den ädla verksamheten, är alldeles Astrids erfarenhet och skull, som jag hoppas, äfven bli min, ty det är mitt fasta och orubbliga beslut att följa med henne, när hon efter fyllda tjuguet år reser ut till något hedniskt land, hvar detta än månne vara beläget. Pappa är, Gud vare lof, ingen Thorvald Åsum, och du, du min egen mamma, fattar säkert, att jag endast medels en stor och ädel verksamhet kan hoppas få mina blödande hjärtasår helade.

Astrid och jag vandra i morgon upp till Åsumssätern, en mils fjällväg upp från gården. Vi vilja där, under försakelser och arbete som »säterjenten» — eller budejor — afskilda från världens flärd och synd, förbereda oss till de umbäranden och strapaser, som ej uteblifva på den bana vi ämna beträda. De tre första veckorna skola vi arbeta under ledning af en van budeja, sedan bli vi ensamma med Olof, en fjortonårig vallgosse, som äfven skall hjälpa till vid mjölkningen. Hvilket härligt sommarlif det skall blifva däruppe bland fjällen, så mycket närmare himlen, än här nere i denna trånga, stängda bygd, där gården Åsum ligger!

Hälsa pappa, att jag förlitar mig så tryggt på hans kärlek till bådas eder kämpande
Elly.»

Doktorinnan Malm var något blek, när hon lämnade denna skrifvelse åt sin man, och efter en längre tyst öfverläggning, satte doktorn sig till att skriva ett bref — det andra sedan Ellys afresa från hemmet — till stortingsmannen Thorvald Åsum.

*

»Å, Astrid, så gudomligt, härligt!» utbrast Elly flämtande, när de två flickorna efter flere timmars vandring uppåt på branta fjällstigar nått kanten af den plåt, på hvilken Åsumssätern är belägen. De satte sig ned på ett stenblock; framför dem låg den lilla blänkande fjällsjön, återspeglade en grupp dvärgbjörkar vid dess kant, till vänster en inhägnad frodig äng; närmare sätern, hvars grå timmerväggar knappast kunde urskiljas från fjällblocken, en tuffig betesmark, genom hvilken en bäck hoppade fram mot sjön. I bakgrunden snöfjäll i skarp solglans.

»Här skulle jag vilja lefva, här skulle jag vilja dö!» hviskade Elly hänryckt.

»Du får ej glömma, att vi här uppe blott vilja bereda oss till en högre verksamhet,» erinrade Astrid strängt. »Kom, så gå vi fram till sätern, byta ut stadsdamdräkterna mot budejekläderna och taga genast fatt på arbetet!»

Elly kände sig mycket trött, men upplifvades snart vid åsynen af två getter, som stodo på säterns gräsbevuxna torftak och nickade muntert åt de två vandrerskorna.

Astrid dref starkt på med arbetet, som ej var alldeles främmande för henne, och Elly såg sig tvungen att äfven taga säterlifvet från dess mindre romantiska sida. Efter tre veckors förlopp infann sig Thorvald Åsum själf för att inspektera sin säter, och efter ett kort enskildt samtal med den gamla »budejan» förklarade han, att nu kunde Astrid och Elly godt reda sig utan henne. »Gutten» Olof var dessutom en pålitlig tjänare.

Dagarna blefvo allt längre, sommarnätterna voro knappast annat än en trolsk skymning, med fina sväfvande dimslöjor öfver sjö och fjällklyftor, de två säterjänterna hade om och om igen format och omdanade sina drömmar om lifvet därute i det fjärran belägna land, hvars geografiska läge och namn ännu ej af dem blifvit fullt bestämt. Det finnes ju så godt om hedniska länder, att valet emellan dem ju mycket väl kan stå fritt, tills man åter nödgas vända tillbaka till det ytliga lifvet därnere bland de frågvisa människorna.

Höslättern förde en liten flock sådana nyfikna varelser upp till Åsumssätern, och när de lämnat den, kändes tystnaden och ensamheten så tung, att Elly packade upp några af henne medförda världsliga böcker för att läsa på lediga stunder, men Astrid varnade henne för den frestelse till affall, som låg i en dylik läsning, och började själf ifrigt studera de gamla missionstidningar, som hon fått af en vän i Göteborg. Båda flickorna längtade i likhet med Jörgen Moes Säterjente:

»Gud give, at snart det lakked mot höst,
Gud give jeg atter var hjemme!»

Men båda aktade sig väl för att sjunga ut en sådan jordisk längtan.

En mulen dag, i början af augusti, kom Thorvald Åsum åter upp till sin säter, denna gång till häst samt åtföljd af en stallpojke, som ledde en liten gångare, sadlad och betslad åt en kvinna. Åsum kom för att inspektera sätern och öka på dess munförråd, men det var äfven för att afhämta sin dotter. Det skulle följande dag komma några resande svenskar på ett längre besök till gården, Astrid måste hem och biträda sin mor. Nästa morgon skulle den gamla budejan åter komma upp till sätern; till dess kunde ju Elly mycket väl reda sig bara med tillhjälp af vallgossen, menade Thorvald Åsum.

FINNES DET EN MODERN STIL? FÖR IDUN AF GOTTH. SUNDBERG.

(FORTS. OCH SLUT FRÅN FÖREG. N.R.)

EFTER denna uppgörelse mellan den fria och den tillämpade konsten, hvilken väl får anses betänkligt radikal*), vilja vi öfvergå till den nya stilens framträdande inom *landskapsmålningen*. Förutom hvad ofvan framhållits om målningens inpassande i rumsdekorationen, kan såsom nytt för den moderna riktningen urskiljas, huru det redan förut kända sträfvan det att måla subjektivt, att se världen genom ett

*) Icke numera förf:s anmärkning.

temperament, symboliskt, ytterligare utvecklade därhän, att konstnären underordnar den naturliga förebildens sakliga innehåll under dess »känslolnnehåll», för att påtvinga åskådaren dess individuella stämning och poesi. Härtill kräfvades stark koncentring, såsom i den japanska konsten, enskildheterna behöfva icke antecknas med pinsam noggranhet, oviktiga detaljer uteslutas och totalintrycket återgifves i stora linier och breda färgytter. Ett konsekvent framåtskridande på denna väg har fört ända därhän att *stilisera* landskapet, hvarmed utvecklingsmöjligheterna i denna riktning torde vara uttömda, hvad målning beträffar. Sedan är man med ett steg inne på den tillämpade konsten, genom landskapets stilisering såsom mönster för textilarbeten och tapeter m. m.

Utvecklingen inom det *dekorativa måleriet* är af icke mindre betydelse. Här eftersträfvades såväl i formgivning som färg den högsta grad af enkelhet, att med små medel framkalla största möjliga verkan. För detta ändamål användas kraftiga, ofta dubbla konturer, alla skuggningar uteslutas, endast några få färger användas och dessa gärna i breda plan. Plakatkonsten eller affschmålningen är kanske den nya stilens tacksammaste fält och det hastiga uppsvinget inom denna nyuppkomna konst är rent af förvånande. För boktryckerikonsten har härmed öppnats nya möjligheter, hvaraf densamma med ifver begagnat sig. Litografier och plakat enligt de nya principerna äro rent af idealet för färgtryck. Af största vikt för det dekorativa måleriet är den nya stilens inflytande på ornamentiken, hvars utveckling i hög grad kommer till användning på detta område.

Och *ornamentiken* har af den moderna rörelsen riktats med nya principer. Man har kommit till insikt om, att grunden för allt skapande inom konsthandverket, nämligen ornamentet, icke endast behöfver inskränkas till stafvar, band, spiraler och cirklar o. s. v., utan att på detta fält hela universum kan tjäna till förebild. Vegetationen och djurvärldens rika mångfald af former stå konstnären till buds, han har blott att ombilda dem efter sin fantasi för att skapa en ideal värld ur verkligheten. Uppfattningen och framställningssättet förläna arbetet dess värde. Ehuru allt inom formgifningen beror af lagbundenhet, är därmed icke sagdt, att reglerna för ornamentiken skola stelna i symmetri, utan symmetrien kan lika godt undvaras. Konstnären måste tillmätas rätt att efter kynne och ögonblickets ingifvelser dölja den till grund liggande lagbundenheten under ett förvillande sken af godtycke.

För *möbelarkitekturen* har man uppställt ett program, som låter ganska lofvande. Ändamålsenlighet, bekvämlighet, enkelhet och redbarhet i materialet eftersträfvades, hvarjämte alla nyare tekniska hjälpmedel anlitas.

Möblerna konstrueras icke för att uppvisas enskildt, utan för att verka i samband med det hela, hvar och en inkomponerad på sin plats i rummet, hvars helhetseffekt ytterligare förhöjes genom att färgen tillmätas en mera betydande roll än förr. Ornamenteringen förenklas och sniderier förekomma sparsamt.

Ytterligheten härutinnan representeras af van de Velde, som vill framkalla verkan hufvudsakligen genom den böjda liniens skönhet och alldeles bannlyser ornamentet ur möbeltekniken, hvarigenom han visserligen uppnår originalitet, men också en enkelhet, som i all sin raffinerade lyx gränsar till armod — fatigmans möbler för rikt folk. Men äfven hos dem, som icke slå öfver vid tillämpningen af de nya idéerna, synas de uppnådda resultaten föga motsvara hvad man kunde förvänta.

Blåddrar man i facktidskrifterna, finner man med förvåning, hur få och underhaltiga de afbildade konstruktionerna äro, och att ständigt desamma reproduceras i dem alla. Något originellt och på samma gång gediget, som kan försvara sin plats vid sidan af de historiska stilarna, är svårt att uppleta. Besynnerligt nog är det också från förfallsstilarna man med förkärlek utgår vid skapandet af en tunn och spröd spjalstil, som osökt erinrar om trädgårdsmöbler. Det förefaller, som om möbelarkitekterna ännu icke fått det rätta greppet på, hvilka stora möjligheter det nya programmet innebär, eller misstagit sig om, i hvilken riktning dessa möjligheter böra tillgodogöras.

Men står också den moderna riktningen ännu famlande och sökande beträffande möbelarkitekturen, så har den så mycket framgångsrikare ingripit omgestaltande på en del andra områden, hvaraf här endast må nämnas glas-målning och keramik. *Glasmålningskonsten* har att förete ett storartadt uppsving, hvartill uppfinningen af opalescentglaset verksamt bidragit. Den gamla tekniken, att utlägga glas-målningsmönstret som en matta, har fått vika för plakatkonstens ytbehandling i stora breda plan, omramade af stilfulla konturer. Äfven inom *keramiken* föreligga lyckliga uppslag till en friare ornamentering och formbehandling, hvari äfven svenska konstnärer gjort vackra insatser, som tillvunnit sig erkännande utomlands.

*

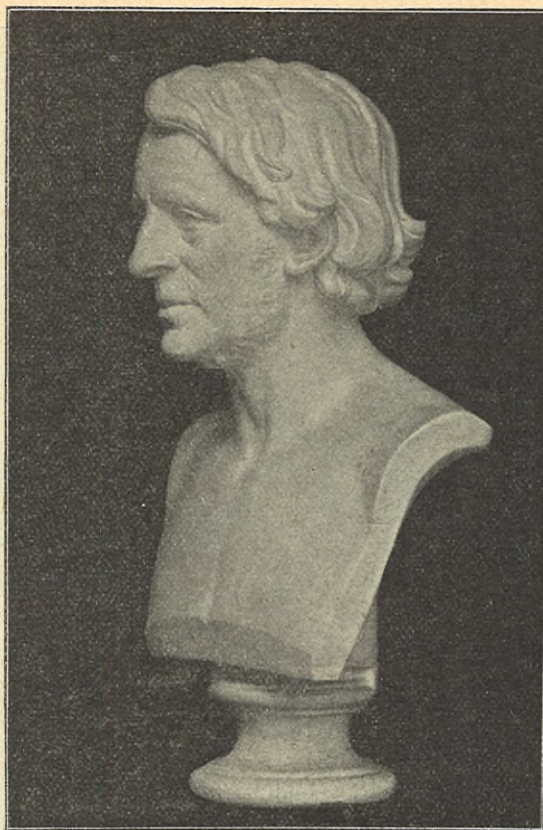
Af hvad nu i korthet anförts torde framgå, att den moderna riktningen ingalunda saknar målmedvetenhet eller program, om än det senare enligt sakens natur och en fortgående utveckling ännu är på många punkter sväfvande och underkastadt förändringar. Huruvida de nya principerna redan, såsom många anse, slagit sig igenom eller inom den närmaste framtiden skola göra det, är svårt att bedöma; men så mycket torde med fog kunna påstås, att en rörelse af så stor räckvidd och med så många förutsättningar att utveckla sig till en *ny stil*, som den nu pågående, icke försports åtminstone på ett hundra år — ja, det finnes till och med de, som vilja säga: sedan fem hundra år. Framtiden får utvisa, hvilka haft största förutseendet.

LARS JOHAN HIERTA.

ETT HUNDRAÅRSMINNE.

DET NYSS TILLÄNDALUPNA seklet har inom vårt land haft att uppvisa många dådkraftiga personligheter på kulturlifvets område. Den man, hvars namn läses här ofvan och hvars födelses hundraårsminne firades den 23 dennes, var en af dessa personligheter. Liten till sitt yttre, tedde han sig dock genom sina lifsverk hufvudet högre än de flesta af sin samtids män.

»Född 1801, var han vid tjugu års ålder både filosofie magister och juris kandidat,» säger Aug. Blanche i sin skarpt och snabbt modellerade porträtrelief af Hierta. »Han var för god hushållare för att slösa med tiden. Tidigt notarie i Bergskollegium, har han bestridt bergmästarförordnanden. Lars Hierta bland »gubbarne» i Bergskollegium! Det räckte icke länge. Han fick snart hårdare ämnen att bryta än järn- och kopparmalm. Hiertas historia är Af-

LARS JOHAN HIERTA. EFTER EN STATYETT AF PROFESSOR F. KJELLBERG.

tonbladets, en historia i tjuguen foliovolym, tjuguen årgångar, ett hästlass draget af den spensligaste människogestalt i världen. Det finns ingen sida i denna historia, som icke bär spår af hans rastlösa finger, ej en rad, på hvilken hans närsynta öga icke hvilat.»

Den 6 december 1830 blef en med röd stjärna förprickad bemärkelsedag i Sveriges tidningspress' historia. Ty det var då Aftonbladets första nummer utgick bland allmänheten.

Det nya organet, ehuru allt ifrån sin början mycket oblidt bemött af de äldre tidningarna, vann ej dess mindre en stor publik.

»På den nya utkommande tidningen anmäler jag mig redan som prenumerant,» skref greve G. Adlersparre, med hvilken Hierta som förläggare redan kommit i personlig beröring. »Blir den rolig och pikant, så gör den lycka; blir den blott nyttig, så får den samma oförtjänta öde som en annans väl förtjänta, nämligen att sakna läsare.»

Aftonbladet blef roligt, äfven om skämtet oftast hade knifseggens sårande skärpa; men det vardt vida mer än så: en kultur-spridare och en oförfärad och röjande kämpe på de sociala och politiska reformernas arbetsfält. Hierta var genomträngd af åstundan att göra grundlagarna till en sanning i lifvet, att väcka folkets håg för ett lifligare deltagande i samfundslifvet, att för detta bereda lämpligare former än ständsrepresentationen och att så fort som möjligt åt de liberala sträfvandena inom landet bereda stöd och ledning af ett tidningsorgan, som i alla samfundslager ägde läsare.

Som politiker utvecklade H. en rastlös verksamhet, och bland de många humanistiska reformer, till hvilka han under sin riksdagsperiod tog initiativet genom motioner, förtjänar särskildt att framhållas hans arbete på utvidgandet af kvinnans medborgerliga rättigheter.

»Af allt slafveri,» säger Stuart Mill, »är kvinnans slafveri det, som längst kvarstått.» — »Och detta af naturliga skäl,» tillägger Per Siljeström i sin intressanta teckning af Lars Hiertas minne, »emedan kvinnan hvarken ägt någon andel i lagstiftningen eller erhållit den uppfostran, som fordras för att rätt bedöma sin ställning i samhället.»

Det var ock dessa båda tankar, som ledde Lars Hierta vid hans kamp för kvinnans höjande: förbättrandet af de lagar, som afse kvinnans samhällsställning, och förbättrandet af hennes uppfostran samt därmed vidgandet af hennes verksamhet i samhället.

Mycket af dessa reformers genomförande fick visserligen Hierta icke själf upplefva. »Saken står nu emellertid, efter hvad det vill synas, på god grund,» säger Siljeström vidare; »och,» tillägger han, »det skall icke dröja länge, förrän äfven i detta fall en gammal fördom får vika för en lagförbättring, hvartill Hierta gifvit uppslaget. Det är för öfrigt icke den enda yttring af hans offentliga verksamhet, som gjort honom förtjänt af den svenska kvinnans tacksamhet. Tar man i betraktande huru han, både som riksdagsman och publicist, verksamt intresserat sig för kvinnans myndighet, för den lika arfsrätten, för beredande af ökad rätt till arbetsförtjänst för kvinnan — det var bland annat han, som först vid riksdagen (1856) väckte motion om kvinnors användande som lärarinnor i folkskolorna, hvilket numera häfdvunnet, visat sig vara af en så utomordentlig vikt för kvinnökönet och för befrämjande af kvinnans bildning och för utvägarne därtill; så torde man med skäl kunna säga, att han i detta fall inlagt större förtjänster än någon annan man i vårt land.»

Men Hiertas verksamhetslystna ande spände äfven sina vingar öfver det merkantila arbetsområdet. Sålunda anlade han Liljeholmens stearinfabrik, var skeppsredare och importör, medverkade i försöken att förvandla Gotlands myrar till odlingsbar jord, idkade en vidtomfattande bokförlagsrörelse, dref under 20 år en sidenfabrik m. m.

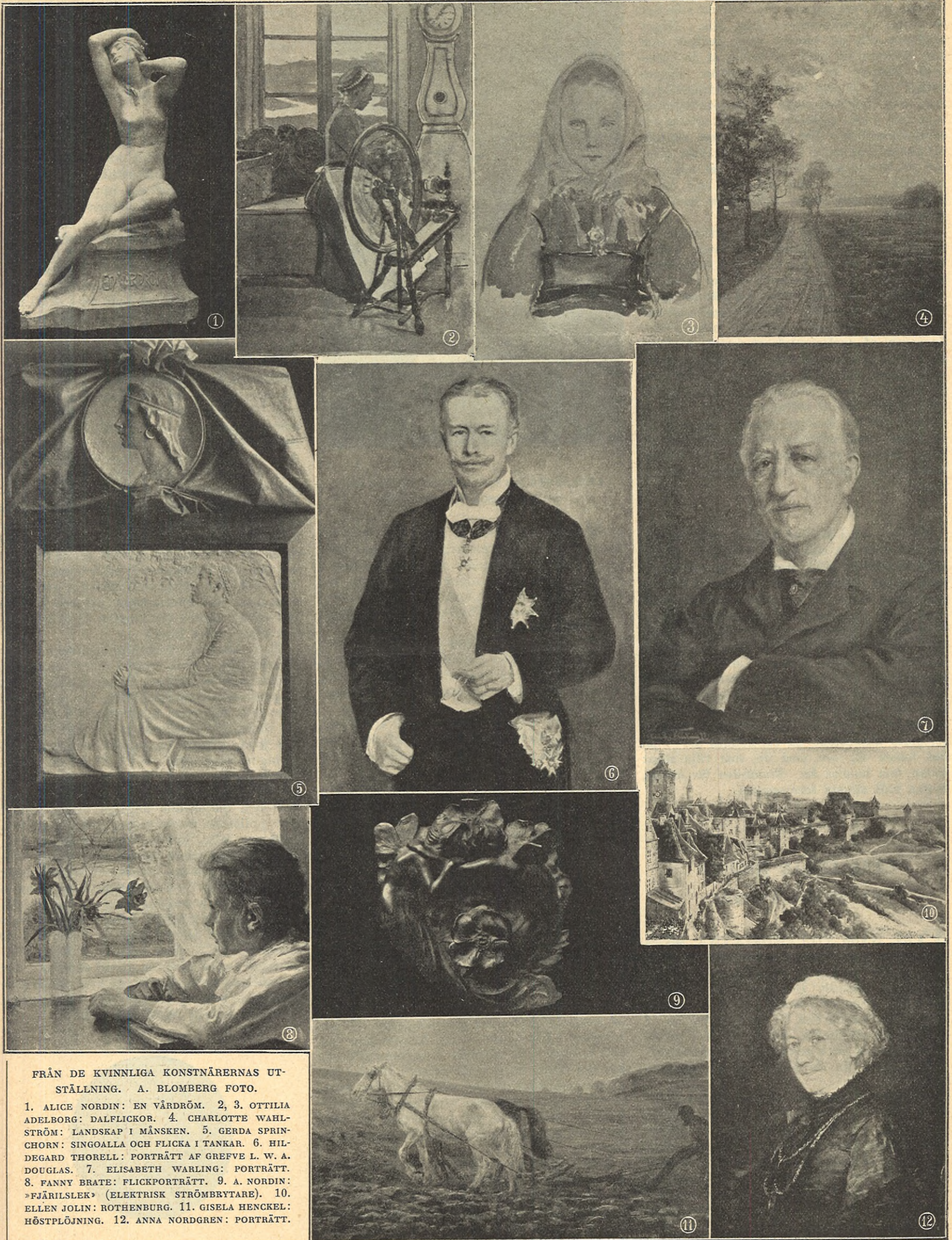
Och under allt detta kraftpröfvande arbete och under den dagliga bittra fejden mot politiska motståndare, där hugg och mothugg ofta kunde vara grymma nog, fanns städse inom honom varm och lefvande den sträfvan, hvars skilda yttringar löpte samman i en slutpunkt: »beredande af den största möjliga trefnad och lycka åt det största möjliga antalet människor.»

Lars Johan Hierta gick ur tiden den 20 november 1872. Men spåren af hans dådkraftiga andes id skola alltid skönjas i vår samhällshistoria, därför att han var en personlighet, som ej endast ville något godt, utan ock kunde, hvad han ville.

PUBLICISTKLUBBENS MEDALJ 1881 ÖFVER L. J. HIERTA.

FRÅN DE KVINNLIGA KONSTNÄRERNAS UTSTÄLLNING. A. BLOMBERG FOTO.

1. ALICE NORDIN: EN VÅDRÖM. 2, 3. OTTILIA ADELBORG: DALFLICKOR. 4. CHARLOTTE WAHLSTRÖM: LANDSKAP I MÅNSKEN. 5. GERDA SPRINCHORN: SINGOALLA OCH FLICKA I TANKAR. 6. HILDEGARD THORELL: PORTRÄTT AF GREFVE L. W. A. DOUGLAS. 7. ELISABETH WARLING: PORTRÄTT. 8. FANNY BRATE: FLICKPORTRÄTT. 9. A. NORDIN: »FJÄRILSLEK» (ELEKTRISK STRÖMBRYTARE). 10. ELLEN JOLIN: ROTHENBURG. 11. GISELA HENCKEL: HÖSTPLÖJNING. 12. ANNA NORDGREN: PORTRÄTT.

DROTTNING VICTORIA.

JUST INNAN detta nummer skall pressläggas, når oss budet, att drottning Victoria af Storbritannien och Irland, Indiens kejsarinna, tisdagen den 22 dennes kl. 6,30 e. m. aflidit å Osborne House å ön Wight, och vi skynda därför att bringa våra läsare den senaste bilden af denna märkliga kvinna.

Drottning Victoria var sondotter till konung Georg III och enda barn till hertig Edvard af Kent (d. 1820) och Victoria af Sachsen-Saalfeld-Koburg (d. 1861). Hon föddes i London d. 24 maj 1819. Under sin moders ögon erhöi hon sin uppfostran af hertiginnan af Northumberland och lade därvid i dagen särskildt intresse för musik och botanik. I statsärenden inleddes hon af viscount of Melbourne, som meddelade henne utprägladt liberala tänkesätt.

Den 20 juni 1837 blef hon genom sin farbroder Vilhelm IV:s död Storbritanniens och Irlands drottning samt kröntes såsom sådan d. 28 juni 1838. Den 10 febr. 1840 ingick hon i London efter sitt hjärtas val äktenskap med prins Albert af Sachsen-Koburg-Gotha. Hans död, d. 14 dec. 1861, träffade henne så djupt, att hon en tid alldeles öfvergaf sina regentplikter; sorgen fick hos henne sitt uttryck i ett slags kult, och under hela sitt lif undandrog hon sig vissa af sällskapslivets fordringar. Hon sökte i stället sin tröst i erinringen om sin lycka och som minnesmärken därom utgaf hon »Early years of the Prince Consort» (1867) samt »Leaves from the journal of our life in the Highlands from 1864 to 1861» (1868). Ytterligare inblickar i sitt enskilda lif har drottningen lämnat genom sitt 1884 offentliggjorda arbete »More leaves from the journal of a life in the Highlands», utgifven på svenska år 1884 under titeln: »Ur min dag-

bok; minnen från ett lif i Höglanderna från 1862 till 1882.»

Såsom regent har drottning Victoria vunnit allmänt erkännande för sina osvikligt »konstitutionella» grundsater. Redan i första början af sin långa regering tog hon en verksam del i politiken, såsom då hon genom att ej vika för Peel i Bedchamberfrågan återvann sin beundrade lärare Melbourne. Denna fasthet i viktiga ögonblick har aldrig svikit henne: 1851 erhöi Palmerstone sitt afsked, emedan han expedierat depescher utan hennes hörande; 1864 var det till stor del hennes personliga verk, att England ej blef indraget i danska kriget. Med tiden blef hon emellertid allt mer torystisk, och Gladstone var henne ej mycket behaglig.

Folkets kärlek gjorde drottning Victorias 50- och sedermera hennes 60-års-regentjubiläum till storartade högtider. Dock har fanatismen icke skytt att t. o. m. hota hennes lif (O'Connors' attentat i febr. 1872, Mac Leans i mars 1882).

De senaste allbekanta händelserna i Syd-Afrika — det stora boerkriget med dess ofantliga människoofrande och olyckor af många slag — torde icke minst ha bidragit till det hjärtlidande och den allmänna kraftnedsättning, som nu lade den äldriga drottningen på dödsbädden.

I sitt privatlif var drottning Victoria alltid en förebild af huslighet och ädel värdighet. Hon har därför också för hela sitt folk, öfver »ett rike, där solen aldrig går ner», stått som den främsta och ädlaste typen af en sann kvinna. Och hennes regering har ej blott varit den längsta i Englands annaler, men och utan jämförelse den, som inom alla områden sett större framsteg, maktutvidgning och folkökning, än världen förr varit vittne till. Drottning Victoria blef i sitt äktenskap moder till 5 döttrar och 4 söner, af hvilka Albert Edvard, prins af Wales, (född 1841) nu vid drottningens död bestigit Englands tron.

UR DAGSKRÖNIKAN.

HÄROM DAGEN AFLED i Lund professorn vid det sydsvenska universitetet Jacob Georg Agardh i en ålder af öfver 87 år.

Med den sålunda bortgångne har Sverige förlorat en af de män, som under den tidigare delen af 1800-talet, då intressena för naturens studium här och hvar i Europa åter, efter några decenniernas likgiltighet, gjorde sig lifligare gällande, visste häfda vårt lands höga och genom Linné grundlagda rangställning. Redan vid 1830-talets början grep sig sålunda dåvarande docenten Jacob Georg Agardh an med forskningar inom ett område af botaniken, nämligen algologi, som visserligen tillföre genom hans berömda faders, professorn, sedermera biskop K. A. Agardhs banbrytande verksamhet ej mer var ett terra incognita, men där dock ett viktigt och omfattande kompletteringsarbete återstod. Som universitetslärare intog Agardh en mycket framstående ställning, medan också hans mångsidiga kunskaper och stora insikter i praktiska och ekonomiska frågor togos i anspråk för allmänna värf.

Jacob Georg Agardh var vid sin död Vetenskapsakademiens äldste ledamot, en af Landtbruksakademiens hedersledamöter — samt för öfrigt ledamot eller hedersledamot af en mängd in- och utländska lärda samfund och sällskap.

EN KONSTUTSTÄLLNING af kvinnliga konstnärers arbeten pågår sedan en vecka i Konstföreningens lokal. Västra Trädgårdsgatan.

De utställande konstnärinnorna äro fruarna Hildegard Thorell och Fanny Brate samt fröknarna Anna Nordgren, Charlotte Wahlström, Otilia Adelborg, Ellen Jolin, Elisabeth Warling, Alice Nordin, Gerda Sprinchorn och Gisela Henckel.

Vi tveka ej att säga, att utställningen är genomgående intressant. Det hvilat mycken charme och poesi öfver de flesta af konstverken, vare sig ögat mötes af fru Thorells med elegant penselföring och fin karaktäristik gifna porträtt, fröken Wahlströms stämmingsmättade landskap, fröken Henckels natursanna »Höstplöjning», fröken Jolins färgstarka akvareller, fröken Alice Nordins delikat behandlade statyett »En vårdrom» m. fl.

Idun är i tillfälle att i sitt dagsnummer meddela ett antal reproduktioner af de mest representativa konstverken, af hvilka afbildningar våra konstintresserade läsare kunna skaffa sig en orienterande förkunskap, innan de besöka utställningen.

UNIVERSELLA BRODERSKAPETS Stockholmsloge Isis hade tisdagen den 15 dennes anordnat en barnfest i Arbetareföreningens stora sal.

Vår bild visar en egyptisk port, inom hvilken barnen framställde en del allegoriska tablåer. Utanför porten hålla 6 riddare vakt — »det nya seklets vakt».

Under musik och iklädd sina hvita dräkter med lotuskrage kring halsen tog den älskliga barnskaran sin väg in genom porten och grupperade sig å den provisoriska scenen.

Snart hälsade dem där den ur den ljusa bakgrunden framträdande »lotusdrottningen».

Den första tablån framställde allegoriskt »Sanning, Ljus, Frigörelse», därefter visades »lotusblommor simmande på vattnet», så en grupp »lotusknoppar» sjungande sin sång om knopparnas glädje, sedan en tablå, symboliserande det ofärgade ljuset med de sju regnbågsfärgerna som en bruten utstrålning, och sist en saga om det gyllene snöret och huru människorna på en ö, försjunkna i själf-

visket, återfingo förbindelsen med sitt förlorade moderland genom ett barns goda vilja.

Det hela afslutades med att barnen tågade ut genom salen, alla förenade genom »det gyllene snöret» — broderskapsbandet.

Om lotusverksamheten återfinna våra läsare en beskrifning i Idun n:r 76 för 1899.

*

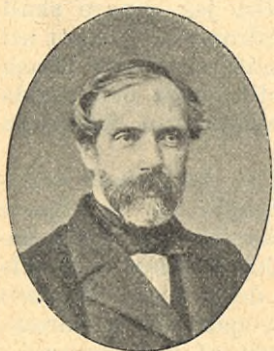
ARNOLD BÖCKLIN, den germanska målarkonstens hufvudman i närvarande tid, har nyligen affidit. Köpmansson från Basel, hvarest han föddes 1827, tillägnade han sig vid dess gymnasium den kunskap om och kärlek till den klassiska fornvärlden, som sedermera bildat basen i hans konstnärliga produktion.

Böcklin var den obundna lifsglädjens och på samma gång den beklämmande naturmystikens mästerlige tolkare i färger. Å ena sidan formar han en myllrande fantasivärld af hafvets, luftens och skogens sällsamma sagoväsen, lefvande i en glad laglöshet, som ingenting kan fördystra; å den andra målar han kvälls- eller nattlandskapens underbara tempelfrid med högtidliga cypresser under en gnistrande stjärnhimmel. Å den ena sidan ger han naturens storhet såväl i dess fasa som dess andaktsfulla ro, å den andra sjunger han den ursprungliga lifsfröjdens hymn med renässansens breda, starka tonfall.

Bland mängden af hans verk, af hvilka många äfven varit utställda i Stockholm, må bl. andra erinras om Villa vid hafvet, Tystnad i skogen, Frühlings-

ARNOLD BÖCKLIN.

PROFESSOR J. G. AGARDH.

tag, Todteninsel och Heiliger Hain, af hvilken sistnämnda vi meddela en reproduktion.

FRIHERRE N. A. E. RAAB, Upsalas öfver hela vårt land kände polismästare, afled därstädes för några dagar sedan, 60 år gammal.

R., som var född i Växjö och son af f. d. kaptenen friherre H. O. Raab och hans friherrinna, blef 1879 polismästare i Upsala, hvilken syssla han innehade till sin död.

FRIHERRE N. A. E. RAAB.

R. var med sina många excentriciteter, hvilka ofta gjorde honom till föremål för den upsaliensiska studentungdomens skämt, en man med jovialiskt humör och godt hjärta.

Af sina underordnade var han mycket afhållen, och han har inlagt goda förtjänster om Upsala poliskår.

FRAN UTSTÄLLNINGSTADEN I NORRLAND. Ju mera vi närma oss våren och sommaren, dess mera skall Gefle träda i förgrunden och låta tala om sig genom den stora industriutställning i förening med landbruksmöte, som nu förberedas i den lifskraftiga norrlandsstaden.

Som ett åpropos härtill inrymmer vårt dagsnummer ett par bilder från »Nya Gefle», nämligen af det nya ståtliga »Grand Hotell» som f. n. är under inredning för att i sommar mottaga den stora resandeströmmen, samt af Gefle sparbanks nya byggnad — den senare belägen vid salutorget och Nygatan och en verklig arkitektonisk prydnad för samhället.

I »SVENSKA PAVILJONGEN». NÅGRA UTSTÄLLNINGSMIN- NEN AF GABRIELLE RINGERTZ.

FORTS. FRÅN FÖREG. N.R.

SÅ KOM SYNDAFLODEN. I störtsjöar, i kaskader kom regnet, det efterlängttade, kära regnet, och nu först upptäckte vi, att icke blott vi människor lidit skada af solens brännande strålar. Äfven vårt tak, vårt hederliga svenska tak, som trott sig om att kunna skydda de flyttfåglar, hvilka temporärt slagit sig till ro i dess skydd, hade gifvit sig i striden mot Phoebus och, oförmöget till vidare motstånd, släppte det nu ned till oss den oerhörda vattenmassa, som föll från himlen. Iklädda galoscher och paraplyer, sökte vi nu med oss rädda de dyrbaraste utställningsföremålen undan förödelsen. I det s. k. kungsrummet fingo vi hålla vakt för att flytta möbler och konstföremål, alltefter som regnet trängde genom taket på olika håll.

Vårt regelbundna arbetslif afbröts då och då af högtidsstunder, sådana som de, då vi i vår paviljong fingo mottaga besök af någon medlem af vår kungliga familj. Dessa besök ha ju redan skildrats i alla tidningar — jag vill därför ej vidlyftigt utbreda mig öfver detta ämne, blott nämna, att då dessa besök inleddes af prins Carl och prinsessan Ingeborg och vi sågo detta afhållna, vackra unga furstepar högre träda in i vår hall, vi säkert alla af hjärtat kände, att vårt arbete icke på något vackrare och bättre sätt kunde invigas än genom de verkligt intresserade, goda och hjärtliga ord, hvilka kommo oss alla därinne till del.

Längre fram kom en tid, då vår konung drog i triumf genom Paris, hyllad, älskad och beundrad af alla; det var, som vore han icke blott vår; han tycktes vara al-

la s konung, och dock ha säkert alla svenskar, liksom vi i vår paviljong, med rörelse känt, hur vi stå honom närmast, hur äfven den ringaste af hans folk är honom kär.

I paviljongen var hans besök naturligtvis vår största högtidsdag. Kungsrummets kristallstrålar och vaser voro fyllda med hvita och mattgula rosor, de enda, hvilkas färger harmonierade med rummets egenomliga, vackra dager och med prins Eugens kungaborg, hvilken helt säkert bragte vår monark den käraste af alla välkomsthälsningar, då hans ädla gestalt beträdde det lilla rum, som bar hans namn.

Rundt hallens väggar stodo skaror af svenskar, och för hvar och en hade kung Oscar ett ord eller en vänlig blick.

Vid mor Cillufs väfstol stannade han: »Har du inte mitt porträtt, mor Cilluf?» Nej, det hade hon icke, men den bristen skulle nu bli hjälpt med det snaraste, och porträttet skulle pryda hennes väfstol. Helt säkert har dock mor Cilluf tyckt, att gåfvan var för dyrbar för den platsen, ty jag såg aldrig porträttet uppsatt där. Hon sparar det förvisso för hedersplatsen i sitt kära, efterlängttade hem i Skåne, dit hagen stod hela långa utställningstiden, och hvars minne alltid lockade en tår i hennes öga. Och så efter ett hjärtligt »lycka till» drog vår monark åter ut i den för honom festprydda världsstaden.

»Solsken, dallrande genom barrskog, klockklang från hvitmenad landskyrka, gnällande byfioler, dans och glam, dragharmonika långt ute på fjärden, majstång, lukt af nyslaget hö — känn bara, hur underbart ljuft! — Hvad är allt detta för grill! Här är brådtom i dag, vi vänta ju vår kronprins! Hvem har väl tid att blunda och drömma, och hvad kan väl göra en så pliktförgäten? Ack, jo! bara två stora härliga björkar, riktiga, doftande björkar, som stå där uppresta mot posterna af kungsrummets dörr. Tänk er, midt i Paris! ett par björkar, som dofta alldeles, som kommo de från Sverige!»

Ja, det var på sjelfva midsommaraftonen, vi fingo glädja oss åt vår kronprins' besök, och allvarlig, manligt värdig och god gick han omkring öfverallt i paviljongen och ställde till en hvar ett sakkunnigt ord, en intresserad fråga eller en yttling af sin smak.

Men jag får ej längre dröja vid dessa besök, hvilkas minnen i en lång ringdans sväfva förbi min syn: våra sjökadetter med prins Vilhelm i spetsen, franska republikens president, våra Upsalasångare, våra gymnaster m. fl. i oändlighet. Jag måste skynda mig ut ur denna hall, ty ännu har jag icke slutat min lilla compte-rendu för er, mina damer — än återstår för er att höra, hvad som tilldragit sig i det lilla läsrummet bredvid stora hallen, och där jag sjelf och fröken Signe Martin skördat in den största delen af våra utställningsminnen.

Låt mig då först för er presentera den nyssnämnda unga damen, hvilken varit den, som på det älskvärdaste sätt stått den intresserade publiken till buds med svenska tidningar, svenska fotografier och brefkort, samt dessutom med allt, hvad den svenska konstslöjden haft att bjuda på, såsom små snidade trä saker, skinn- och näfverarbeten m. m. allt ifrån Svensk Konstslöjd-Utställning, från Blekinge läns hushållningssällskaps slöjdmagasin, från Mora slöjdtutställning m. fl.

Skada att mitt minne icke står mig bi

för att nu erinra mig de otaliga små komiska episoder, hvilka utspelats mellan henne och publiken, och åt hvilka vi haft mer än ett godt skratt. Där fanns t. ex. en otalighet af träskedar till salu af alla modeller, storlekar och färger, och efterfrågan på dem var så stark, att fröken Martins nyfikenhet slutligen blef väckt. Vi sjelfva ha ju icke stor användning för snidade och målade allmogeskedar här i Sverige. Hon tog sig då för att fråga de köpande, hvad de ämnade bruka den inköpta varan till, och fick de mest varierande och häpnadsväckande svar, såsom t. ex. »till att släcka ljus med». De förnuftigaste ämnade använda dem i bonbonniärer eller till samlingar. Utländingar inlägga nämligen en vida större fantasi än vi i valet af föremål, hvilka kunna lämpa sig för deras samlareverum.

Mina läsare gör sig kanske samma fråga, som jag sjelf med stor oro gjorde mig vid antagandet af plats som föreståndarinna för svenska paviljongen på världsutställningen, nämligen: hvilka plikter höra manne till en sådan plats? Jag erkänner, att de första veckorna af min vistelse i paviljongen just icke bidrogo till att klargöra min ställning för mig.

Hushållningssällskapen hade i stället för enkla bondflickor utsändt språkkunniga unga flickor, hvilka redde sig förträffligt på egen hand.

Paviljongens vård var lämnad åt svenska, fransktalande vaktmästare, hvilka mottogo sina order direkt från kommissariatet.

Då var det en fryntlig, gammal svensk landtman, som hjälpte mig ur mitt bryderi. Han kom nämligen emot mig med utsträckt hand och ett hjärtligt: »Jaså, här ha vi värdinnan!»

Hans ord lämnade en lösning på frågan och slog genast an på mig. Värdinna i denna lilla vimpelprydda paviljong, som bar Sveriges färger högst upp i toppen af sin djärfvaste flaggstång! Ja, det ville jag gärna vara, och den gamle landtmanen fick sig en varm blick och en handtryckning till tack. —

Nu ville jag så gärna för er, mina läsare, i få ord redogöra för, hur jag försökt att uppfylla mitt kall. Det första jag gjorde var att flytta ut ur det lilla tillslutna rum, hvars dörr, strax vid stora ingången, bar inskriptionen: »Direction». Jag slog mig ned midt i vimlet i läsrummet, där jag för mitt ändamål afstängt en vrå medels en kordong, bakom hvilken jag hade mitt skrifbord.

Förutom de rent praktiska frågorna, sådana som försäljningen, städningen samt förevisandet af paviljongen såväl för enskilda som för sällskap, korporationer och skolor m. m., hvilket allt jag hade att öfvervaka och utföra, samt ordnandet af ett par föreläsningar, hvilka höllos därstädes, och för hvilka jag senare skall redogöra, har mitt värdinne kall bestått uti att dagen lång vid mitt skrifbord lämna upplysningar af så olikartade och skilda slag, att man näppeligen kan föreställa sig det.

Förbi detta mitt lilla, blåmålade skrifbord har i sanning dragit det brokigaste följe af spörjande människor af alla nationer, af alla samhällsklasser och alla yrken. Och målet för deras besök har varit att få de mest skilda spörsmål besvarade.

De frågor, som varit af rent personlig art, ha varit de lättaste att behandla, men då jag i denna stund genomögnar den

skörd af visitkort, jag samlat under dessa månaders lopp, tränger minnenas skara fram med makt, minnen om alla de intressanta samtal med framstående, begåfvade, erfarna män och kvinnor, samtal där jag nästan ständigt i utbyte mot en kanske ofta omogen och icke uttömmande upplysning fått en hel rikedom af intryck, af nyvaknade intressen och nya synvidder.

Den första tiden hade jag ett intressant, om ock tröttsamt, arbete att utföra, nämligen att gifva all världens journalister förklaringar och upplysningar.

Dessa samtal kunde ej sällan utspinna sig under flere timmar, och de spörsmål, som då berördes, lågo ofta långt bortom utställningsfältet.

Särdeles road var jag af de många intervjuerna af amerikanska, engelska, ryska och äfven tyska kvinnliga journalister. De flesta voro åtföljda af en manlig fotograf, de amerikanska dock oftare af en »sketcher», hvilken i allmänhet gaf prof på stor artistisk begåfning.

Mycket road var jag äfven af alla de exotiska journalisterna. Det var något så ovanligt och pikant att framför sig se ömsom en indiers vackra, kloka, markerade ansikte, då han på bruten franska sökte få upplysningar, ömsom en liten japanes eller kines' rätt kloka, men pepparkornsaktiga ögon, och att följa de alltid små och spensliga, beskäftiga händerna, hvilka i en europeisk annotationsbok bakfram nedskrefvo de besynnerligaste tecken på ett okänt språk.

(Forts.)

BREF FRÅN LIZZIE I STOCKHOLM TILL MÄRTA I LANDSORTEN.

MIN VÄN, du tror kanske att jag ämnar beskriva Julen och huru jag tillbringat den i Stockholm. Misstag. Alla bref jag fått från mina vänner innehålla i hufvudsak gröt, skinka, korf och julklappsverser, i något abstrakt bemärkelse förstås, och därför har jag tänkt förskona dig från allting i den vägen.

Du skall se, att nu står hufvudstadens vinterlif i sitt flor, fast vi flickor inga kunna ha, såframt vi vilja undvika förkylda näsor. Pälsvärk och temperaturväxlingar höra till ordningen för dagen. Man väckes en morgon af en genomfrusen tjänsteande, som medförande ett kallt luftdrag och en stor björkvedsbrasa, underrättar er om, att termometern visar 10 à 12 grader kallt, och de isprydda fönsterrutorna vittna fördelaktigt för andens sanningsenlighet. Man hänger på sig så mycket ludet man för ärlighets skull kan taga i tamburen och traskar tillsammans med ett par hundra lika utstyrda medsystrar ut i världsvimlet för att handla och »visitera». Efter ett par timmar och just som man stretar upp för Söders branta backar, bort från all ära och redlighet, för att glädja flickorna Q. med att tacka för sista balen, börjar sol, takdropp och plus 1 grad Celsius att göra lifvet uthärdligt för en stackars varelse i »mycket undertill», pampuscher och nykrusadt hår. Sic!

Du vet, att jag alltid haft en intensiv beundran för allt som är stort. Napoleons snille, Iduns postupplaga, en »genomgående» spårvägskonduktörs s. k. fötter och en tenors själförtroende äro saker, som just icke höra till de minsta här i världen, och lägger man då därtill kreditens obetydlighet och »Söndags-Nisses» schismer, så har man, näst världens sju underverk, de största saker som f. n. existera.

Nå, de dagliga tidningarna ha då och då förmått om en svensk frivillig, som under engelsmännens befäl synnerligen utmärkt sig i boerkriget, och som från simpel soldat under loppet af ett år svingat sig upp till officer vid ett af de finaste kavalleriregementena i engelska arméen. Det måste ligga storverk af taperhet bakom en sådan utmärkelse, då en främling på så kort tid vinner en för den ultrakonservativa engelska arméen så sällsynt befordran. Ryktet om hans ankomst till hufvudstaden hade spridit sig, och snart syntes den omtalade sagohjälten på Stockholms gator iförd full parad göra sina uppaktningar för vårt högre krigsbefäl. Den kolossala, för

gyllda hjälmen och lysande uniformen väckte naturligtvis det största uppseende, men vi flickor icke minst funno glansen från hjälmen betydligt förblekna mot hjälteglorian, som omstrålade hans ljusa hår och genomsvenska fysionomi.

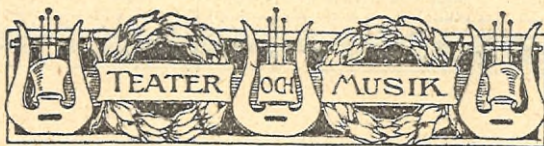
Döm om min förvåning och förtjusning, när jag här om dagen blef presenterad för honom! Det kändes egendomligt att stå ansikte mot ansikte med en af hjältarne från det sagolika boerkriget och höra episoder från hans femton månader långa fältlif. Att af honom personligen få höra, huru hvarje strid, hvarje stormning företagits, hans egna intryck från fälttåget, allt var rysligt intressant. På min naiva fråga, om det icke kändes litet obehagligt att med egen hand i någon mån minska befolkningen i Transvaal, upplystes hans brunstekta anlete af ett bredt leende. »Man vänjer sig vid allt», var svaret. Om en månad skall han efter tilländaluppen permission åter ned till Transvaal, för att tillsammans med sitt regemente ånyo sändas fram i fronten.

För att återgå till Stockholmlifvet, så upptager det med sina baler, ryttarfester, källpartier och teatrar hela ens tid. Lindberg läser sin »Stormen» litet då och då inför en beundrande publik, och alltemellanåt ger fröken Andersson med benäget biträde af herr Pettersson en konsert. Ackompanjemangt skötes af herr Lundström och flygeln är från »hvem vet hvar». Tidningarnes spalter äro fulla med konsertnotiser, och man skulle kunna tro, att här icke finnes annat än små Jenny Lindor (hm!) och Ödmänner. Små Lunkor förekomma aldrig.

Det är för eget! Råkar man ställa sig och läsa en annonspelare för våra teatrar, så får man till lifs en kompost af litet af hvarje, både rolig för sitt innehåll och som prof på hvad våra teatrar kunna bjuda på. Häromdagen råkade jag uppfatta följande lilla profbit, som med små fyllnadsord ter sig på följande tragikomiska sätt: »Regina von Emmeritz» och »Stiliga Augusta» gjorde »Scapins skälmsstycke» hos »Gavant, Minard & Co.» — »Nyårsafton», under det »Den nye Bibliotekarien» — »Mickel Perrin» och »Tirfing» jobba i »Andras Affärer» och påstå, att »Gammal kärlek rostar aldrig» hos »Cornevilles klockor».

Honni soit, mal y pense!

VÄNNEN LIZZIE.

KUNGL. TEATERN gaf i måndags festföreställning med anledning af h. m:t konungens födelsedag. Programmet upptog jubelouvertyr af Weber, förträffligt utförd af k. hofkapellet, oceanarian ur samme kompositörs opera »Oberon», sjungen af fru *Carolina Östberg*, så som endast hon här hemma kan det, samt till sist Glucks »Orfevs» med fru *Jungstedt*, fröknarna *Karlsöhn* och *Fernqvist* i hufvudpartien. Föreställningen, som bevisades af en långt ifrån fulltalig publik, inleddes med kungssången.

— *Hr Georg Anthes*, den framstående operasångaren från Dresden, fördelaktigt känd från sitt uppträdande härstädes förra året, har i denna vecka börjat ett nytt gästspel härstädes, till hvilket vi i nästa nummer återkomma. Gästspelet här skall omfatta uppträdande i »Mästersångarne», »Lohengrin», »Tannhäuser» och »Hugenotterna».

DRAMATISKA TEATERN. »Don Cesar de Bazano», det gamla romantiska skådespelet, hvari den spanska grandezzan och den spanska hederskänslan bilda hörnstenarne, har ännu så mycken schwung och färg öfver sig, att det kan ses med ganska stort nöje, sådant det framställes å Dramatiska teatern. *Hr Palme* som Don Cesar måkta måhända ej få fram alla karaktärsdrag hos denne romantiske äfventyrartyp, men hvad han ger är i alla fall genomadt af både värme och humor och låter åskådaren försonas med mycket af den uppstylning, som klibbar vid rollen.

Det gamla paret Montefiore har i *hr Bergström* och fröken *Ålander* ett par dråpliga representanter, och särskildt är den senares stumma spel i tredje akten alldeles förträffligt.

Fröken *Jansson* spelar gatsångerskan Maritana utan att dock lyckas förläna rollen den omedelbara värme, hvarmed den måste gifvas, och i fröken *Bosse* har den unge Lazarrillo en täck, om ock något vek representant.

SÖDRA TEATERN uppförde den 18 dennes f. f. g. ett nytt stycke af vår populära författare Gustaf af Geijerstam. »Stiliga Augusta», såsom titeln lyder, kallas af förf. lustspel, men torde snarare

HYLIN & CoS

FABRIKSAKTIEBOLAG

KONGL. HOFLEVERANTÖR.

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HÉLIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta vid 1897 års utställning med

GULDMEDALJ

Försäljes i våra butiker

12 Regeringsgatan — Vesterlånggatan 16

A. T. 64 69.

A. T. 24 97.

samt hos alla finare parfymhandlare i riket.

kunna räknas till det djupare syftande skådespelet. I alla händelser har hr af G. här skapat en synnerligen drastisk sedeskildring, som rör sig kring den brännande »pigfrågan», och både husbondfolk och tjänare få här af förf. »sina fiskar varma». Uppslaget till stycket är synnerligen tacksamt, men handlingen är på det hela taget något tunn. Stiliga Augusta, som tjänar i bättre hus, har trots saknad af betyg fått plats hos en ung doktorsfamilj, hvars förtroende hon i hög grad lyckas vinna, men som hon skamligt bedrager med både lögner, stölder och förfalskning, tills hon slutligen blir afslöjad och då visar sin kallt beräknande och gemena karaktär. Det hela slutar med, att hon, efter att genom styckets fyra akter hafva haft den ena ömma förbindelsen efter den andra, bl. a. med en halfnoskig handelsbokhållare och en murare, hvilken sedan befinnes vara gift, hamnar hos husets portvakt som dennes andra hustru. Augusta är af förf. förträffligt skildrad och kan nog hafva sin motsvarighet i verkligheten; man får dock hoppas, att hennes likar äro mera sällsynta.

Stiliga Augusta har fått en ganska god representant i fröken *M. Johansson*, om hon ock ej förmådde konsekvent utföra typen från början till slut. Bäst var hon i andra akten. Hennes spel förtjänar emellertid erkännande och vittnar om, hur användbar hon kan bli för scenen, sedan tekniken blifvit litet säkrare. Främst bland de uppträdande, som eljes alla hvar i sin mån bidrogo till ett godt samspel, stod dock *hr V. Lundberg* som den filosofiskt anlagde portvakten, säkerligen en af den framstående komikerns bästa skapelser. Likaså hade *hr Klüntberg* af muraregesällen gjort en synnerligt god typ, och som handelsbokhållaren var *hr Lambert* ganska rolig. — Bifallet från den fullsatta salongen var lifligt, särskildt efter sista akten, då äfven författaren flere gånger framropades.

VASATEATERN har några aftnar med bifall gifvit det gamla, från tyskan lokaliserade skämtstycket »Öregrund-Östhammar», som nu utbyttts af en repris af Sullivans operett »Mikadon», hvilken med vederbörlig aplomb i torsdags gick som premiäreföreställning öfver denna scen. Vi återkomma till ett närmare omnämnande härom i nästa nummer.

OLYMPIATEATERNs upptagande af det Topeliuska skådespelet »Regina v. Emmeritz» kan anses som ett för en folkteater lyckligt grepp i fjärdingen, äfven om den goda viljan hos de spelande stundom var uthålligare än förmågan.

ETT TACK TILL BERNT LIE.

IDUNS REDAKTION! Ombedes vördsamt att till författaren Bernt Lie framföra ett hjärtevarmt tack för hans lika spirituella som varmhjärtade och humoristiska bref, infördt i n:r 1 af Idun.

Hans älskliga skildring af sin familj gör, att man just ej allt för mycket beklagar »gutten» och »pigen», vare sig de bäras i »klädeskurv på fars rygg», eller »slicke sol på Monte Pincio».

Helt visst skulle det glädja många med mig, om detta ej vore sista gången den omtyckte författaren uppträdde brefledes i Iduns spalter.

Med utmärkt högaktning

MÅNGÅRIG TACKSAM PRENUMERANT.

Sparkasseräkning
5 proc. ränta.
Nordiska Kreditbanken
8 Drottninggatan 8
Mynttorget 4 Drottninggatan 102

Barnängens
Eau d'Ambre Rosée
och
Extrait d'Ambre Rosé
samt
Savon de Barnängen.
Nya, fashionabla, med utsökt angenäm och varaktig parfym samt synnerligen smakfull utstyrel.

Inga Bröstkarameller
hafva hittills vunnit så stort och allmänt erkännande som
MUNKENS.
Begär därför alltid
MUNKENS
Bröstkarameller.
Partilag hos Hammarsten & C:o,
Stockholm.
Allm. t. 21 87. Rikst. 12 20.

Äggglådor!!!
tillverkas i följande storlekar:
0 för 16 st., afsedda för rufågg... Kr. 1 25
A > 50 > > > hushåll > 2.50
B > 100 > > > > > 3.50
C > 200 > > > hönsgårdar > 5.00
D > 300 > > > o. ägghandl. > 6.00
E > 400 > > > > > 7.00
F > 500 > > > > > 8.00
G > 800 > > > > > 10.00
H > 1000 > > > > > 12.00
I hvarje hem bör finnas af mina äggglådor, som förfärdigas af bästa trä och papp. Sändas mot efterkräf forstast efter beställning. För bränning å lådorna af namn, initialer och adress tillkommer 25 öre för st.
A. SKOG,
Hörle.

Man mår aldrig väl
af oblandadt kaffe, som alldeles förstör Eder, hvarför man alltid bör blanda det med **Stockholms Kaffe-Aktiebolags** berömda **Intubikaffe**, som gör kaffet godt, hälsosamt, välsmakande, ytterst drygt och billigt samt förhindrar kaffeförgiftning.
Paketer å 25 och 10 öre i alla Speceri- och diverseaffärer. OBS. att firmans namn, **Stockholms Kaffe-Aktiebolag**, är tryckt å alla paket, ty endast dessa äro verkligt äkta.

En sedan 9 år ihållande, ständigt tilltagande svår bleksot botades på 4 veckor genom tillförandet af nytt friskt blod, medelst intagna Capsuloids, ordinerade af en läkare i Köpenhamn.
Köpenhamn 7 Nov. 1900.
Till Capsuloid Comp.
Sedan jag allt ifrån mitt 20-de till 31-sta år lidit af en jämnt framskridande anaemi, som till slut i hög grad gjorde hvarje arbete för mig besvärande, började jag den 10 okt. en kur med Edra Capsuloids, 2 kapslar 3 gånger dagligen före måltiderna, med det resultat, att jag nu efter 4 veckors förlopp, anser mig i hvarje hänseende såsom botad; och tillägger att jag undergått denna kur utan något som helst obehag.
Eder förbundne
SOPHUS DIEMAR, korrespondent.
Skindergade 32.

Iduns Modetidning

Liksom Idun förvärfvat erkännande som den obestridligen förnämsta illustrerade familjetidning i vårt land, så har och den från samma redaktion utgifna **Iduns Modetidning** inom sitt område intagit hedersplatsen som den fullständigaste, innehållsrikaste och elegantaste modejournal Norden äger.
På 6 olika språk har detta kontinentalta organ för allt hvad till den kvinnliga dräkten hörer upp nätt en **upplaga på mer än 300,000 exemplar** — något som bäst torde tala för dess värde och däraf betingade popularitet! **Iduns Modetidning** utgifves äfven detta år i tvåne olika upplagor, båda med två stora 8-sidiga nummer i månaden, hvarterda innehållande **70—80 utmärkta illustrationer** samt åtföljda af **en stor dubbelsidig mönsterbilaga af enastående rikhaltighet**. Med den dyrare upplagan — den s. k. **planschupplagan** — följa dessutom en gång i hvarje månad **en praktig modeplansch i färgtryck** med de modernaste hårfrisyrer på baksidan samt som

en synnerligen värdefull och allmänt omtyckt gratispresent Iduns Handarbetsblad hvilken af framstående kvinnliga konstnärer på detta område fyller med idel nykomponerade originalmönster för alla slags kvinnliga handarbeten, broderier, läderplastik, glödrättning m. m.
Prenumerationspriset för helår å planschupplagan förblir som hittills **endast 5 kr.**, å den billigare upplagan (utan planscher och handarbetsblad) **3 kronor** — ett i förhållande till det enastående rika material, dessa tidningar bjuda, synnerligen billigt pris!
Prenumerera oförtöfvadt å närmaste postanstalt!

Nyaste & finaste
Parfym
för nästuden
Perles d'or
Wilhelm Rieger,
Frankfurt
a/M
Finnes i alla finare parfymaffärer.

Barngarderoben,
denna **alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda**, utgifves äfven under detta år från Iduns förlag, Stockholm, efter samma bepröfvade plan som hittills. Med sitt en gång i månaden utkommande 8-sidiga nummer, innehållande **bortåt ett hundratal illustrationer** öfver allt, som hör till våra barns dräkt, från de spädaste åren till vuxen ålder, och åtföljdt af **en stor dubbelsidig mönsterbilaga**, ersätter tidningen mångfaldt den ringa prenumerationsafgiften af **3 kronor** pr år genom den nytta och den besparing, som dess praktiska vinkar och råd bereda hvarje hem.
Prenumerera oförtöfvadt å närmaste postanstalt!

Allm. 8 68
47 35
47 36
Olaus Olssons Kolimport-A.-B.
Stockholm.
1:ma ANTHRACIT.
Hushållskol. Cokes. Briketter.

STURE-BUFFÉN
10 Sturegatan 10
Allm. Tel. 16257. Riks-Tel. 5796.
Servering af
Kaffefrukostar, Thésupéer, Smörgåsar, Frukt.
Äkta ojästa druf- och fruktviner från Schweiz samt ojästa svenska frukt- och bärviner. (Öppet kl. 9 f. m. — 12 e. m.)

Skånes Enskilda Bank
uthyr i sitt brand- och dyrkfria
Förvaringshvalf
fack mot årlig hyra af 20, 25, 35, 75 kronor, beroende på storleken.

CARL F. KÄLLSTRÖM
JUVELERARE
4 ÖSTRA HAMNGATAN 4
MALMÖ
SPECIALITÉ: KONSTNÄRLIG CISELERING

JOH. LUNDSTRÖM & C:o.
Stenkol, Cokes,
1:a maskinkrossad Anthracit,
bästa bränsle för illuminationskaminer och värmeneccessärer.
Allm. tel. 2288. Kontor: 22 Skeppsbron 22. Rikstelefon 427.
Allm. tel. 6019. Försäljning: 5 Strandvägen 5. Rikstelefon 2226.
Allm. tel. 6198. Filial: 1 Parmmätaregatan 1. Rikstelefon 2012.

STOCKHOLMS INTECKNINGS-GARANTI-AKTIEBOLAGS
BRAND- och DYRKFRIA
FÖRVARINGSHVALF
(öppna alla söckendagar kl. 1/2 10—4)
innehållande c:a 1,650 st. skåpfack. Årlig hyra för fack, beroende af storleken, 20, 25, 35, 50 kronor. Testamenten, Gåfvobref och dylika handlingar emottagas till förvaring; äfvenledes emottagas värdepapper i öppet förvar. (S. T. A. 82410)

Kontinentrouten TRELLEBORG—SASSNITZ
2 turer dagligen i hvardera riktningen.
Vidare meddela: Stockholms Resebureau, Stockholm; Göteborgs Resebureau, Göteborg och Kontinentkontoret Trelleborg.

Prenumerera på
KAMRATEN
Illustrerad tidning för Sveriges ungdom.

Engelska Damhattar
Stort urval.
Prima kvalitet.
Pris Kr. 8.—
John Sörman
4 Regeringsgatan
STOCKHOLM.

Göteborgs Kex
anbefalles

Göteborgs Enskilda Bank
Brunkebergstorg 10 (Hotell Kung Karl)
Sparkasseränta 5 proc.

Hernösands Enskilda Bank,
8 Hamngatan 8.
Depositionsränta..... 5 proc.
Sparkasseränta..... 5 proc.
Upp- & Afskrifningsränta... 3 proc.

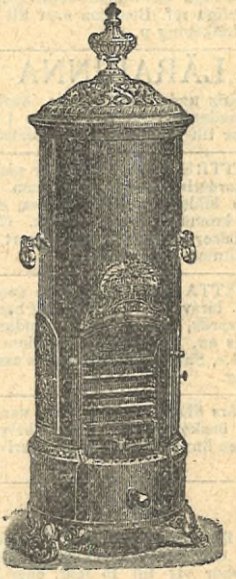
Bankaktiebolaget
Stockholm—Öfre Norrland,
Drottninggatan 6.
Hushållräkning 5 %.
Kassafack till 15, 20, 25 kronor.

Depositionsräkning
Räntegodtgörelse 5 1/2 proc.
Aktiebolaget
Stockholms Diskontobank
Hufvudkontor: REGERINGSG. 1
Afdelningskontor: HÖTORGET 8.

En finsk läsarinna af **“Konsten att bli vacker”** skriver till utg.:
»Deans bok om skönheten, som jag mottagit, är ett präktigt litet arbete, som förtjänar spridning. Ni borde se att få den tillgänglig äfven i våra boklädor». Boken fås numera, å 1 kr., i hvar bokl. i Sverige & Finland el. fr. C. A. Andersson, Kaptensgatan 24, Malmö.

Finska frimärken
af de ur bruk komma. Kuvert och postkort afstämplade den 13 Jan. 1901. Närm. gen. korresp. med A. Feldt, Borgå, Finland.

Anthracitkaminen
Cadé

Skoglund & Olsons
Gjutgodsupplag,
G:la Kungsholmsbrogat. 38.
Allm. tel. 4424. Rikstel. 5655.